

**GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE ORTAOKUL
ÖĞRENCİLERİNİN PROBLEM ÇÖZMEYE
YÖNELİK YANSITICI DÜŞÜNME
BECERİLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERLE
İNCELENMESİ**

Eren DEMİRBAGA

Yüksek Lisans Tezi

Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı

2025

(Her hakkı saklıdır.)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI

**GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN
PROBLEM ÇÖZMEYE YÖNELİK YANSITICI DÜŞÜNME BECERİLERİNİN
ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERLE İNCELENMESİ**

(Examination of Secondary School Students' Reflective Thinking Skills Towards Problem Solving in Visual Art Course with Various Variables)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eren DEMİRBAGA

Danışman: Prof. Dr. Muhammet Emin KAYSERİLİ

Erzurum
Ağustos, 2025

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Eren DEMİRBAGA tarafından hazırlanan “Görsel Sanatlar Dersinde Ortaokul Öğrencilerinin Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerilerinin Çeşitli Değişkenlerle İncelenmesi” başlıklı çalışması 22 / 08 / 2025 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Resim- İş Eğitimi Bilim Dalında Yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı:	Prof.Dr. Muhammet Emin KAYSERİLİ <i>Atatürk Üniversitesi</i>	Aslı ıslak imzalıdır
Jüri Üyesi:	Dr. Öğr. Üyesi Başak GÜLÜM <i>Atatürk Üniversitesi</i>	Aslı ıslak imzalıdır
Jüri Üyesi:	Dr. Öğr. Üyesi Ünal BASTABAN <i>Kafkas Üniversitesi</i>	Aslı ıslak imzalıdır

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

.... / / 202..

Aslı ıslak imzalıdır

Prof. Dr. Refik DİLBER

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Görsel Sanatlar Dersinde Ortaokul Öğrencilerinin Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerilerinin Çeşitli Değişkenlerle İncelenmesi” başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

22 / 08 / 2025

Aslı ıslak imzalıdır

Eren DEMİRBAGA

☐ Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun/....../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

☐ Enstitü Yönetim Kurulunun/....../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

TEŞEKKÜR

Tezimin tüm aşamalarında desteğini esirgemeyen, bilgi ve önerilerini paylaşan değerli tez danışmanım Prof. Dr. Muhammet Emin KAYSERİLİ'ye yüksek lisans eğitimim boyunca tecrübe ve yardımlarını sunan kıymetli hocalarım Doç. Dr. Ceyhun OZAN'a, Doç. Dr. Halil İbrahim KAYA'ya, tez jüri Dr. Öğr. Üyesi Başak GÜLÜM ve Dr. Öğr. Üyesi Ünal BASTABAN'a katkılarından dolayı teşekkürlerimi sunarım. Veri toplama sürecinde yardımlarını esirgemeyen meslektaşlarıma ve hayatımın tüm dönemlerinde olduğu gibi lisansüstü eğitimim boyunca da desteğini ve güvenini hep hissettiğim değerli aileme de teşekkür ederim.

Eren DEMİRBAGA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN PROBLEM ÇÖZMEYE YÖNELİK YANSITICI DÜŞÜNME BECERİLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERLE İNCELENMESİ

Eren DEMİRBAGA

Ağustos 2025, 54 Sayfa

Amaç: Bu araştırmanın amacı; Görsel Sanatlar dersinde ortaokul öğrencilerinin problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerilerinin çeşitli değişkenlerle incelenerek, bu değişkenlerin herhangi bir etkisinin olup olmadığını belirlemektir.

Yöntem: Ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik problem çözmeye dayalı yansıtıcı düşünme becerilerini belirlemeyi amaçlayan bu araştırma, nicel araştırma paradigması çerçevesinde tarama deseni kullanılarak tasarlanmıştır. Araştırmanın evren ve örnekleme oluşturulurken amaçlı örneklem tekniklerinden biri olan seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmış bu doğrultuda devlet okullarında öğrenim gören Kars ili Merkez ilçesinde 7 farklı ortaokulda 211'i kız öğrenci, 172'si erkek öğrenci olmak üzere toplam 383 öğrenciye ulaşılmıştır.

Bulgular: Araştırmanın bulgularına bakıldığında öğrencilerin demografik değişkenleri açısından cinsiyet değişkenine göre problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerisinin anlamlı olarak farklılaştığını erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla yansıtıcı düşünme becerisi puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Sınıf değişkeni açısından 5. sınıf öğrencilerinin diğer sınıflara kıyasla daha düşük puanlar aldığı gözlemlenmiştir. Bu durumun, öğrencilerin yaşlarına bağlı bilişsel gelişim düzeyleri ve eğitimsel yeterlilikleriyle ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Sonuç: Öğrencilerin aile gelir düzeyi durumlarının ise problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerilerine fark yaratmadığı görülmüştür. Bir diğer değişken olan kardeş sayısının da problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerilerine etki etmediği görülmüştür. Etki oranı olarak en yüksek veri sınıf düzeyleri ve anne- babanın eğitim düzeyleri olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: yansıtıcı düşünme, problem çözme, ortaokul öğrencileri, çeşitli değişkenler.

ABSTRACT

MASTERS THESIS

EXAMINATION OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS' REFLECTIVE SKILLS TOWARDS PROBLEM SOLVING IN VISUAL ART COURSE WITH VARIOUS VARIABLES

Eren DEMİRBAGA

August 2025, 54 Pages

Purpose: The purpose of this study is to examine middle school students' reflective thinking skills toward problem solving in the Visual Arts course through various variables and to determine whether these variables have any effect.

Method: This study, which aims to determine middle school students' reflective thinking skills based on problem solving in the Visual Arts course, was designed using a survey model within the framework of the quantitative research paradigm. In forming the population and sample of the study, the random sampling method, one of the purposive sampling techniques, was used. Accordingly, a total of 383 students, 211 female and 172 male, studying in seven different public middle schools located in the central district of Kars province were reached.

Findings: According to the findings of the study, students' reflective thinking skills toward problem solving differed significantly in terms of the gender variable. It was observed that male students had higher reflective thinking skill scores compared to female students. Regarding the grade level variable, 5th-grade students were found to have lower scores compared to students in other grades. This may be related to students' cognitive development levels and educational competencies associated with their age.

Result: It was found that students' family income levels did not create any difference in their reflective thinking skills toward problem solving. Similarly, the number of siblings was also found to have no effect on students' reflective thinking skills toward problem solving. Among the examined variables, grade level and parents' education levels showed the highest effect rates. However, the education level of the father was found to have no significant effect on students' reflective thinking skills toward problem solving.

Keywords: reflective thinking, problem solving, middle school students, various variables.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	i
ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar DİZİNİ.....	viii
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ.....	ix
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
Giriş.....	1
Araştırmanın Amacı.....	2
Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi	2
Araştırmanın Sınırlılıkları	3
Araştırmanın Varsayımları.....	3
Araştırmanın Özgün Değeri	3
Araştırmanın Yaygın Etkisi.....	3
Terim ve Tanımlar.....	3
İKİNCİ BÖLÜM	4
Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar	4
Problem ve Problem Çözme.....	4
Görsel Sanatlar Dersinin Genel Amaçları.....	6
Görsel Sanatlar Eğitimi	8
Görsel Sanatlar Eğitiminin İlkeleri	9
Yansıtıcı Düşünce	10
Teknik Akılcı Yansıtma	11
Uygulamalı Eylem Yansıtma	11
Eleştirel Yansıtma	11
Görsel Sanatlar Dersi Öğrenme Öğretme Süreci	13
İlgili Araştırmalar	14
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	16
Araştırma Yöntemi.....	16
Evren ve Örneklem	16

Veri Toplama Araçları	17
Veri Analizi	18
Süreç ve Uygulama	19
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	20
Bulgular	20
Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular	20
İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular	21
Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular	22
Dördüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular	23
Beşinci Alt Amaca İlişkin Bulgular	23
Altıncı Alt Amaca İlişkin Bulgular	24
Yedinci Alt Amaca İlişkin Sonuçlar	25
BEŞİNCİ BÖLÜM	28
Tartışma ve Sonuç	28
Öneriler	30
Uygulamaya Yönelik Öneriler	30
Araştırmacıya Yönelik Öneriler	30
KAYNAKÇA	32
EKLER	35
EK-1. Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği	35
EK-2. Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçek İzni	36
EK-3. Etik Kurul İzni 1	37
EK-4. Etik Kurul İzni 2	38
EK-5. Etik Kurul İzni 3	39
EK-6. Etik Kurul İzni 4	40
EK-7. Etik Kurul Başvuru Formu 1	41
EK-8. Etik Kurul Başvuru Formu 2	42
ÖZ GEÇMİŞ	43

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Demografik Veriler.....	16
Tablo 2. Değişkenlere Ait Betimleyici İstatistikler	18
Tablo 3. Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği Alt Boyutları ve Toplam Puanlarına İlişkin t-Testi Sonuçları	20
Tablo 4. Ortaokul Öğrencilerinin Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği Alt Boyutları ve Toplam Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans (One Way ANOVA) Sonuçları	21
Tablo 5. Ortaokul Öğrencilerinin Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği Alt Boyutları ve Toplam Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans (One Way ANOVA) Sonuçları	22
Tablo 6. Ortaokul Öğrencilerinin Kardeş Sayısı Düzeyi Değişkenine Göre Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği Alt Boyutları ve Toplam Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans (One Way ANOVA) Sonuçları	23
Tablo 7. Ortaokul Öğrencilerinin Aile Sosyoekonomik Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği Alt Boyutları ve Toplam Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans (One Way ANOVA) Sonuçları	24
Tablo 8. Ortaokul Öğrencilerinin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği Alt Boyutları ve Toplam Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans (One Way ANOVA) Sonuçları	25
Tablo 9. 10 Ortaokul Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersinden Almış Oldukları Not Değişkenine Göre Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği Alt Boyutları ve Toplam Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans (One Way ANOVA) Sonuçları	26

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

%	: Yüzde
MEB.	: Milli Eğitim Bakanlığı
Ort.	: Ortalama
P.	: Anlamlılık Düzeyi
r.	: Korelasyon Katsayısı
SS.	: Standart Sapma

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Gelişen bilim ve teknoloji ile birlikte günümüz eğitim sistemi, çeşitli faktörlerin etkisiyle sürekli olarak değişmekte ve ilerlemektedir. Bu değişimler zamanla, bireylerin bilgi, beceri ve yetenek açısından çeşitli yeterlilikler geliştirmesini gerektirmektedir. 21. yüzyılın gereklilikleri arasında analitik düşünme, iş birliği yapma, problem çözme, yaratıcı ve eleştirel düşünme, iletişim, medya ve teknoloji, öz düzenleme gibi birçok becerinin bireylerde olması beklenmektedir (Yalçın, 2018).

Bireysel ifade ve yaratıcılık, görsel sanatlar eğitimi, öğrencilere kendi düşüncelerini, duygularını ve bakış açılarını ifade etme fırsatı verir. Yaratıcılığı teşvik eder ve her öğrencinin benzersiz bir tarzı olduğunu kabul eder. Çeşitlilik ve özgünlük eğitim içeriği ve projeler, farklı malzemeleri, teknikleri ve stilleri içerecek şekilde çeşitlendirmesine olanak sağlayarak, öğrencilere farklı sanatsal deneyimler kazanma ve özgün eserler yaratma fırsatı sağlar. Eleştirel düşünme ve analiz görsel sanatlar eğitimi, öğrencilere sanat eserlerini eleştirel bir bakış açısıyla inceleme ve analiz etme becerisi kazandırır. Eleştirel düşünme ve analiz süreci öğrencilere sanatın anlamını derinlemesine anlamalarına yardımcı olur (Kılıç & Yalın, 2023).

Bireylerin bilgi ve yeteneklerini geliştirerek günlük yaşamda karşılaşılan sorunları çözebilme ve bu sayede günlük yaşamla uyum sağlayabilme süreci, öğrenmenin temel unsurlarından biridir. Uyum süreci, bireyin öğrendiklerini hayata geçirerek kullanabilmesiyle anlam kazanır. Öğrencilerin, öğrenme ortamlarında belirli konularda bilgi sahibi olmalarına rağmen öğretmenlerine cevap verememeleri ve öğrendikleri bilgileri farklı disiplinlere veya gerçek yaşama aktaramamaları, karşılaştıkları zorluklardan bazılarıdır (Turan, 2019)

Yansıtıcı düşünce, insanın kendi fikirlerini, duygularını, inançlarını ve hareketlerini değerlendirdiği ve analiz ettiği bir süreçtir. Bu süreçte, bireyin kendi duygularını anlamasına, kendini daha iyi tanımasına ve gelişmesine yardımcı olabilir. Yansıtıcı düşünce genellikle bireyin yaşadığı deneyimler üzerinde düşünmesini ve bu deneyimlerin anlamlarını sorgulamasını içerir. Özellikle terapi süreçlerinde, bireyin duygusal ve zihinsel sağlığını geliştirmek için yaygın olarak kullanılan bir tekniktir. Yansıtıcı düşünce, bireyin kendine yönelik farkındalığını artırarak, daha sağlıklı kararlar almasına ve yaşamında olumlu değişiklikler yapmasına yardımcı olabilir (Cengiz & Karataş, 2016).

Öğrenilenleri gerçek hayata aktarabilme, önceki bilgilerin bağlamında yeni bilgiler elde etme veya alternatif düşünce yollarının geliştirilmesi, yansıtıcı düşünme becerisinin etkisiyle gelişir. Yansıtma, genel anlamda, uygulayıcıların pratik sorunlarına uygun ve gerçekçi çözümler arayan, yeni fikirlere açık ve istikrarlı düşünme yeteneğidir. Bu kavram, John Dewey tarafından 1933 yılında tanımlanmıştır (Yorulmaz, 2006).

Yansıtıcı düşünme, bireyin ne yaptığını, niçin yaptığını, yapılanın işe yarayıp yaramadığını gözlemleme ve yapılanı değerlendirme sürecidir. Bu süreç, geçmiş deneyimlerden elde edilen bilgilerle ve içinde bulunduğumuz dünya hakkında öğrenilen ön bilgilere dayanarak, kişinin her yeni deneyimiyle daha anlamlı hâle gelir. Yansıtma, sadece fikirleri sıralamaktan öteye geçer; her bir fikir, bir öncekini destekleyerek ortaya çıkar. Dewey, yansıtıcı düşünmeyi, bu elde edilen düşüncenin kendisinden önceki düşünceye bağlanarak, farklı anlamların düzenlendiği özel bir problem çözme yöntemi olarak yorumlamıştır (Hatton & Smith, 1995; Rodgers, 2002).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada genel amaç; Görsel Sanatlar dersinde ortaokulda eğitim gören öğrencilerin problem çözme ve yansıtıcı düşünme yeteneklerinin çeşitli değişkenlerle incelenmesi olmuştur. Bu amaç doğrultusunda alt amaçlar şu şekilde belirlenmiştir;

1. Ortaokulda eğitim gören öğrencilerin problem çözme ve yansıtıcı düşünme yeteneklerini cinsiyet değişkenine göre bir farklılık göstermekte midir?
2. Ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine katılımları anne eğitim düzeyi değişkenine göre bir farklılık göstermekte midir?
3. Ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine katılımları baba eğitim düzeyi değişkenine göre bir farklılık göstermekte midir?
4. Ortaokul öğrencilerinin problem çözme ve yansıtıcı düşünme yetenekleri kardeş değişkenine göre bir farklılık göstermekte midir?
5. Ortaokul öğrencilerinin problem çözme ve yansıtıcı düşünme yetenekleri ailelerinin gelir düzeyine göre bir farklılık göstermekte midir?
6. Ortaokul öğrencilerinin problem çözme ve yansıtıcı düşünme yetenekleri sınıf seviyelerine göre bir farklılık göstermekte midir?
7. Ortaokul öğrencilerinin problem çözme ve yansıtıcı düşünme yetenekleri ve görsel sanatlar dersi not ortalaması seviyesine nasıl bir etkisi vardır?

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Araştırmanın önemi, uygulanan test doğrultusunda elde edilen bulguların, görsel sanatlar

dersini ileride alacak öğrencilerin problem çözme süreçlerinde yansıtıcı düşünme becerilerini kullanarak deneyim kazandırma potansiyelini ortaya çıkarmaktır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Görsel Sanatlar dersinde ortaokul öğrencilerinin problem çözme ve yansıtıcı düşünme yeteneklerinin çeşitli değişkenlerle incelenmesi, problem çözme tutum ölçeği kullanılarak incelenmiştir. Fakat öğrenci sayısının fazla olması testin uygulanmasında fazla zaman almaktadır. Çalışma Kars İl merkezinde bulunan farklı ortaokul öğrencileri ile yürütülmüştür.

Araştırmanın Varsayımları

Ölçekte sorulan soruların veri toplama yönünden uygun olduğu varsayılmıştır.

Çalışmada soruların sorulara katılımcıların objektif bir şekilde cevap verdikleri varsayılmıştır.

Araştırmanın Özgün Değeri

Uygulanacak bu araştırma ile öğrencilerin öz farkındalıklarını bulmaları amaçlanmaktadır. Böylece kendi yeteneklerini gözlemleyerek bunları farklı alanlara da taşıyabilecektir.

Araştırmanın Yaygın Etkisi

Bu araştırma ile öğrencilere düzenli ve yapıcı geri bildirim sağlanarak, problem çözme süreçlerindeki güçlü yönleri vurgulanabilecek ve gelişim alanları belirlenecektir. Öğrencilerin kendilerini sürekli olarak değerlendirmelerine ve iyileştirmelerine yardımcı olabilir. Karşılaştıkları problemlere kendilerinin çözüm üretebilmeleri hedeflenmektedir.

Terim ve Tanımlar

Yansıtıcı Düşünme: “Bireyin öğrenme veya öğretme biçimi ile düzeyine dair olumlu ve olumsuz durumları ortaya çıkarmaya ve bu durumlara yönelik çözümler üretmeyi amaçlayan bir düşünme sürecidir” (Ünver, 2003, s. 5).

Problem Çözme: Bir şeyin olması gerektiği durumuyla, mevcut olan durumu arasındaki farkı ortadan kaldırma çabasıdır (Kneeland, 2001).

İKİNCİ BÖLÜM

Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Görsel sanatlar öğrencilerinin problem çözme yeteneklerinin ne olduğu ve bunu yaşamlarında nasıl deneyimlediklerini yansıtıcı düşünme yoluyla ortaya çıkarmayı amaçlayan bu araştırma sanat temelli nitel araştırma yaklaşımlarından “Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği” ile desteklenmiştir.

Problem ve Problem Çözme

Yunanca kökenli “problem” terimi, esasen çözülmesi gereken bir zorluk veya engel olarak anlamını taşır. Adair (2017), problemi, çözümünün sorunun kendisi gibi gizlenmiş olduğunu belirtir, çoğu zaman çözüm için gerekli tüm unsurların içinde bulunduğunu vurgular. Olkun ve Toluk-Uçar'a (2012) göre, problem, bireyin mevcut bilgi, deneyim ve birikimiyle çözebileceği ve çözme isteği uyandıran durumlar olarak tanımlanır. Blum ve Niss'e (1991) göre ise problem, anlaşılır sorular içeren, zihinsel bir karmaşaya neden olan ve bireyin belirli algoritmalar veya çözüm yöntemleri olmadan cevaplayamadığı bir sorundur (Akt., Altun, 2018). Bingham (1998) ise bir durumun problem olarak nitelendirilebilmesi için bazı şartlar olduğunu belirtir:

- Bireyin belirli bir hedefinin olması,
- Bireyin bu hedefe ulaşmak için bir engelle karşılaşması,
- Bireyin hedefe ulaşma isteğinden kaynaklanan içsel bir gerginlik hissetmesi.

Problemler iyi oluşturulmuş ve iyi oluşturulmamış olmak üzere farklı sınıfa ayrılırlar. İyi oluşturulmuş diğer bir deyişle rutin problemler iyi tanımlanmış, net bir sorun ifadesinden oluşan, çözüm yolları belirli olan problemler olarak kabul edilirler. İyi yapılandırılmamış yani rutin olmayan problemler ise iyi tanımlanmamış, net bir sorun ifadesinden ve çözüm yolundan yoksun, zorlayıcı problemlerdir (Pretz vd., 2003).

Goffin ve Tull (1985) bir problemin çözme çabasını teşvik etmesi için taşıması gereken özellikleri şu şekilde ifade etmektedirler: Problemin ilgi çekici, anlamlı ve kolay anlaşılabilir olması; problem durumunda sonuç çıkarma ihtiyacı duyulması; problemin çözülebilir karmaşıklık düzeyinde olması; bilgileri alma ve problemi çözmede somut faaliyetler göstererek sonucunun gözlemlenebilmesi; problemin sonucunun değerlendirilebilmesi; problemin görünüşündeki ayrılıkların fark edilmesi ve iş birliği yapılabilmesidir (Akt., Aydoğan, 2012).

Problem çözme; problemi çözüme ulaştırmak için birbirini takip eden sıralı adımların mantıklı olarak izlendiği zihinsel ve uygulamalı bir süreçtir (Kneeland, 2001). Altun (2018) problem çözmeyi ne yapılacağının bilinmediği durumlarda yapılması gerekenin 6 bilincinde olmak olarak ifade etmektedir. Problem çözme yeteneği, öğrenilmeye ve sürekli olarak geliştirilmeye ihtiyaç duyar. Dolayısıyla zaman, enerji, çaba ve alıştırma isteyen bir iştir (Bingham, 1998). Kneeland (2001) ise problem çözmeyi bir olayın olması gerektiği durumuyla, mevcut ile istenen durum arasındaki farkı giderme çabası olarak tanımlamaktadır. Problem çözmeyi hedefe ulaşmak için kullanılacak en kısa yolun belirlenmesi olarak ifade eden Polya'ya (1957) göre problem çözme süreci; problemi anlama, problemi çözmek için plan yapma, bu planı uygulama ve ulaşılan sonuçları değerlendirme basamaklarından oluşmaktadır. Problem çözme davranışının duruma ve zamana bağlı olarak değiştiğini savunan Bingham (1998) problem çözmenin ortak temel basamaklarını şu şekilde ifade etmiştir:

1. Problemi bilme ve problemle meşgul olma ihtiyacı duyma,
2. Problemi tanımlama, niteliğini, alanını tanıma ve onunla ilgili farklı problemleri kavramaya çalışma,
3. Problemle ilgili bilgi toplama,
4. Probleme en uygun verileri seçme ve düzenleme,
5. Tüm bu bilgilerin ışığında olası çözüm yolları üretme,
6. Çözüm tekniklerini değerlendirme ve duruma en uygun olanı seçme,
7. Sonuca varılan uygulama yöntemini belirleme,
8. Kullanılan uygulama yöntemini değerlendirme.

Problem çözme ve düşünme birbiri ile iç içe geçmiş unsurlardır (Dewey, 1933). Dolayısıyla birbirinden ayrı düşünülemezler. Etkili problem çözme, bir düşünce biçimi olarak, düşünülmemiş olana imkan tanıyacak biçimde fikirlerin sistematik hale getirilmesini gerektirir. Bu süreç geçmiş deneyimlerin, izlenimlerin ve duyguların devreye sokulmasıyla karşılaşılan güçlüğüntatmin edici bir çözüm yoluna yönlendirilmesi ve bu şekilde sonuca ulaşılabacağını bilme bilincini içerir (Bingham, 1998). Etkin bir problem çözücü için temel düşünme becerisi, doğru soruları sormaktır. İlk önce kendine daha sonra da diğerlerine yöneltilen doğru sorular problemlerin kapsını açan anahtarlardır. Problem çözme süreçlerinde karşılaşılan durumlarda doğru soruların sorulması bireyin üç adımdan oluşan yeterlik düzeyine ulaşmasını sağlar. Bu yeterlikler; gerçek ya da olası problemin farkına varma ve karar verme ihtiyacı duyma, problem çözme sürecinin ya da kararın neresinde olduğunu belirleme; cevapların doğruluğunun test edilmesinde yeterli olma becerisidir (Adair, 2017).

Görsel Sanatlar Dersinin Genel Amaçları

Genel amaç olarak; öğrencilere sanatsal ifade yetenekleri kazandırmak, yaratıcılıklarını geliştirmek, görsel iletişim becerilerini artırmak ve sanatın kültürel, tarihsel ve toplumsal boyutlarını anlamalarını sağlamaktır. İşte görsel sanatlar dersinin genel amaçlarının birkaç örneği:

Sanatsal İfade Yeteneği Kazandırmak: Görsel sanatlar dersi, öğrencilere iç dünyalarını ve düşüncelerini çeşitli sanat araçlarıyla ifade etme fırsatı sunar. Bu, öğrencilere duygusal ve yaratıcı bir çıkış yolu sağlar (Kılıç & Yalım, 2023).

Yaratıcılığı Geliştirmek: Görsel sanatlar, öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmelerine yardımcı olur. Farklı malzemeleri ve teknikleri deneyerek yeni ve orijinal sanat eserleri yaratma becerisi kazanmalarını sağlar (MEB, 2017).

Görsel İletişim Becerilerini Artırmak: Görsel sanatlar, öğrencilere görsel iletişimde nasıl etkili mesajlar verebileceklerini öğretir. Renk, kompozisyon, şekil ve doku gibi unsurların nasıl kullanılacağını anlamalarını sağlar (Katıracı, 2014).

Estetik Anlayışı Geliştirmek: Öğrencilere estetik değerleri anlama ve değerlendirme becerisi kazandırır. Sanat eserlerini analiz ederek estetik tercihlerini ve görüşlerini geliştirirler (Okan-Akın & Özsoy, 2017).

Sanatın Kültürel ve Tarihsel Bağlamını Anlamak: Görsel sanatlar dersi, öğrencilere farklı sanat akımları, dönemleri ve sanatçıları hakkında bilgi verir. Bu sayede öğrenciler, sanatın tarihsel ve kültürel gelişimini anlamalarına yardımcı olur (MEB, 2017).

Eleştirel Düşünme Yeteneğini Geliştirmek: Görsel sanatlar, öğrencilerin sanat eserlerini eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerini öğretir. Bu, eleştirel düşünme yeteneklerini geliştirmelerine katkı sağlar (Çağış & Eraslan-Taşpınar, 2023).

Görsel sanatlar dersinde öğrencilere uygulanacak olan yansıtıcı düşünme becerisiyle ilgili gerçeği yansıtması düşünülmektedir.

Hayat, sürekli olarak karşılaşılan çeşitli sorunlarla doludur. Problem çözme becerileri, öğrencilere bu zorluklarla daha etkili bir şekilde başa çıkma yeteneği kazandırır. Bu da hem iş hem de günlük hayatta başarıyı artırır.

Yüksek düzeyde düşünme becerilerini geliştiren unsurlardan biri, problem çözme sürecidir. Bu süreç, problemi tanımlama, analiz etme, hipotez oluşturma, test etme ve eyleme geçme adımlarını içerir (Daudelin, 1996).

Yansıtıcı öğrenme, öğrencilerin bilgiyi edinirken, öğrenme süreçlerini anlamlandırmak, deneyimlerini sorgulamak ve öğrenilenleri bağlamsal olarak değerlendirmek için aktif bir şekilde düşüncelerini teşvik eden bir öğrenme yaklaşımıdır. Bu yöntem, öğrenci merkezli bir yapıyı temsil eder ve öğrencilerin kendi deneyimlerinden yola çıkarak öğrenme süreçlerini şekillendirmesini destekler. Ayrıca yansıtıcı öğrenme sürecinde, öğrencilere düşünce süreçlerini ve duygusal tepkilerini ifade etme fırsatı verilir. Öğrenciler, öğrenilen bilgileri kendi yaşantılarıyla ilişkilendirerek daha anlamlı ve kalıcı bir öğrenme sağlarlar. Ayrıca, öğrencilerin eleştirel düşünme, analitik beceriler ve problem çözme yetenekleri gelişir (Yeşilyurt, 2021).

Aydoğmuş (2017) yansıtıcı öğrenmenin avantajları ve dezavantajlarını şu şekilde sıralamıştır;

1. Öğrenci Merkezli Yaklaşım: Öğrencilerin öğrenme sürecine aktif katılımı, daha motive edici ve öğrenmeyi teşvik edici bir ortam sağlar.
2. Öğrenmenin Derinlemesine Anlaşılması: Öğrenciler, bilgiyi kendi deneyimleriyle bağlantı kurarak daha iyi anlar ve öğrenmeyi kalıcı hâle getirir.

Yansıtıcı öğrenmenin dezavantajları;

1. Zaman ve Planlama: Öğrenci merkezli etkileşimler ve düşünsel süreçler, daha fazla zaman ve özenli planlama gerektirebilir.
2. Öğretmen Rolü: Öğretmenin rehberlik edici ve destekleyici bir rol üstlenmesi, bazı öğretmenler için alışılmadık olabilir.

Yansıtıcı düşünme aşamaları dikkate alındığında, bu becerinin problem çözme süreçlerinde kritik bir rol oynadığı kabul edilir. Yansıtıcı düşünme, öğrenme ve öğretme süreçlerinde kullanılan stratejileri, yöntemleri ve tekniklerin sonuçlarını değerlendirirken, aynı zamanda belirlenen problemlerin çözümüne de odaklanır (Ünver, 2003).

Özgüveni artırmak sanat yapma süreci, öğrencilerin kendi yeteneklerine ve yaratıcılıklarına güvenmelerine yardımcı olur. Başarılı eserler üretme ve bu eserleri sergileme deneyimi, öğrencilerin özgüvenini artırır (Kaya & Taştan, 2020).

İş birliği ve problem çözme becerilerini geliştirmek. bazı projelerde öğrencilerin grup hâlinde çalışması gerekebilir. Bu, iş birliği ve problem çözme yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olur (Çocuklar için Gelecek, t.y).

Görsel sanatlar dersi, öğrencilere yeteneklerini keşfetmelerini sağlamakla kalmaz, yaratıcı düşünmeye de teşvik eder ve kendilerini ifade etme yolunda önemli bir araç sağlar (MEB, 2017).

Görsel Sanatlar Eğitimi

Görsel sanatlar eğitimi, bireylerin sanatsal ifade yeteneklerini geliştirmek ve görsel sanatlar alanında bilgi ve beceriler kazanmalarını sağlamak amacıyla düzenlenen akademik bir disiplindir. Bu eğitim, resim, heykel, fotoğrafçılık, seramik, grafik tasarım gibi çeşitli sanat disiplinlerini içermektedir ve öğrencilere estetik anlayışlarını zenginleştirecek araçlar sunar. Aynı zamanda, sanatsal üretimlerin analiz edilmesi ve yorumlanması, sanat tarihine yönelik bilgi edinimi ve yaratıcı düşünce becerilerinin geliştirilmesi gibi önemli unsurları da içerir (Yılmaz, 2009, s. 15).

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2018) Görsel sanatlar dersi sanatın farklı alanlarını kapsayan geniş bir konu alanı olduğunu, bu dersin, öğrencilere çizim, heykel, resim, moda tasarım, grafik sanatları, dijital sanat, illüstrasyon ve el sanatları gibi çeşitli sanat disiplinlerini öğretmeyi amaçlar. Görsel sanatlar dersi hakkında temel bilgiler şunlardır;

1. Çizim ve Resim; Görsel sanatlar dersinin temel taşlarından biri çizim ve resimdir. Bu ders kapsamında öğrencilere perspektif, kompozisyon, renk teorisi, ışık-gölge gibi temel sanat prensipleri öğretilir. Öğrenciler farklı tekniklerle çalışarak kara kalem, grafit, pastel, suluboya, yağlı boya gibi farklı malzemelerle çalışma deneyimi kazanabilirler.
2. Heykel: Görsel sanatlar dersi, öğrencilere üç boyutlu sanat eserlerini yaratmayı da öğretir. Heykel dersi, farklı malzemelerin (kil, taş, ahşap, metal vb.) kullanımını içerir ve öğrencilere mekânın üç boyutlu algısını geliştirme fırsatı sunar.
3. Fotoğrafçılık: Görsel sanatlar dersi, öğrencilere temel fotoğrafçılık prensiplerini öğretir. Bu ders kapsamında kompozisyon, pozlama, ışık kullanımı ve görüntü işleme gibi konular ele alınır.
4. Grafik Tasarım: Görsel sanatlar dersi içinde grafik tasarım da yer alabilir. Bu alan öğrencilere logolar, afişler, broşürler, web siteleri gibi görsel iletişim ürünlerini tasarlama becerisi kazandırır.
5. Dijital Sanat: Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte dijital sanat da önemli bir yer kazanmıştır. Öğrencilere dijital çizim, dijital resim yapma ve dijital sanat üretme konuları öğretilir.
6. Sanat Tarihi: Görsel sanatlar dersi genellikle sanat tarihine de odaklanır. Öğrencilere farklı sanat dönemleri, akımlar ve sanatçılar hakkında bilgi verilir. Bu, öğrencilere sanatın evrimini ve farklı kültürlerin sanata etkisini anlamalarına yardımcı olur.

7. Proje Tabanlı Çalışmalar: Görsel sanatlar dersi sıklıkla öğrencilere projeler üzerinden çalışma fırsatı sunar. Öğrenciler, belirli konulara odaklanarak kendi sanat eserlerini yaratırken yaratıcılıklarını geliştirirler.

Görsel sanatlar eğitimi, sadece sanatçılarla ilgilenmez. Benzer olarak toplum, düşünce, sanat tarihi, kültürler arası bağ ve sanat eğitimiyle de ilgilenir. Görsel sanatlar, geniş bir alana yayılan birçok sanat türünü içerir. Bu eğitim, anaokuldan başlayarak eğitimin her dalını kapsayarak yaşam boyu süren uygulamalı bir eğitimidir. Görsel sanatlar eğitimi, sanat eğitimi olarak da adlandırılabilir (Buyurgan & Buyurgan, 2012).

Sanat eğitimi, genellikle akademik kurumlar ve sanat okulları aracılığıyla sunulan kapsamlı bir müfredatı içerir. Bu eğitim, öğrencilere temel sanatsal teknikleri öğretmekle kalmayıp, aynı zamanda sanat tarihine, farklı sanat akımlarına ve sanatçılara yönelik bir bakış açısı geliştirmeyi amaçlar. Eğitim sürecinde, öğrencilere sanat galerilerini ve müzeleri ziyaret etmeleri, sanatsal eserlerin sergilendiği etkinliklere katılmaları ve sanat atölyelerine katılmaları gibi pratik deneyimler de sunulur. Bu, öğrencilerin teorik bilgilerini uygulamalı olarak pekiştirmelerini ve sanat dünyasının pratik yönlerini deneyimlemelerini sağlar.

Görsel sanatlar eğitimi, sadece doğal yeteneklere sahip olan bireyler için değil, toplumun tüm kesimlerinin katılması gereken bir eğitimidir. Sanat eğitimi, insanlara pek çok olumlu etki sunar ve sadece bireysel olarak değil, aynı zamanda toplumdaki her yaş grubundaki bireylerle olan ilişkilerini de olumlu yönde etkiler. Bu, insanların birlikte yaşadığı toplumda daha sağlam ve pozitif ilişkiler kurmalarına yardımcı olur (MEB, 2017).

Görsel sanatlar eğitimi bireylerin sanata olan duyarlılığını arttırırken, estetik değerlendirme yetenekleri ve yaratıcı düşünce becerilerini geliştirerek onları daha anlayışlı ve kendine güvenen bireyler hâline getirir. Aynı zamanda, öğrencilerin sanatın gücünü toplumda ve kültürel bağlamda anlamalarına yardımcı olarak, sanatın insan yaşamına olan katkılarını dair farkındalıklarını arttırır. Bu sayede, görsel sanatlar eğitimi, bireyleri sanatsal deneyimlerin zenginliğiyle donatarak onların kişisel ve toplumsal gelişimlerine önemli bir katkı sağlar.

Görsel sanatlar dersi, öğrencilere yaratıcılığı ifade etme, görsel iletişim becerilerini geliştirme ve sanatın kültürel ve tarihsel boyutlarını anlama fırsatı sunar. Bu ders, öğrencilerin estetik anlayışını geliştirerek sanata ve görsel dünyaya daha derinlemesine bakmalarını sağlar.

Görsel Sanatlar Eğitiminin İlkeleri

Sanat eğitimi disiplinler arası bir eğitim paradigması çerçevesinde sanat tarihi, geçmişten günümüze gelen değişimleri ele alarak sentez yapıp değerlendirildiği bir süreçtir. İçinde var olduğu kültürün değerlerinin öğretilmesini ön gören sanat eğitimi öğrencilere

kültürlere ve tarihsel dönemlere ait var olmuş örnekleri bilgilendirerek tanıştırılmalıdır. Bu sanat yolunda ve sanat yapıtlarının tarihsel-kültürel çatısına ilişkin sanatla alakalı genel yeterlilik ve anlayışların bireylerde kavramsallaştırmasını ve birleştirmesini kapsar (Çakır-İlhan, 1999, s. 347). Görsel sanatlar eğitiminin önemli bir alt bileşeni olan sanat eleştirisi bir sanat yapıtını oluştururken değerlerini bir arada görerek betimleme, çözümleme, yorum ve yargı aşamalarından oluşturmaktadır (Türkkan, 2011). Ayrıca görsel sanatları eğitiminin ilkelerini İş birliği ve iletişim, sanat tarihi ve kültürel bağlam, estetik ve görsel algı, teknik beceriler ve malzeme bilgisi, bağımsızlık ve öz yönetimi oluşturmaktadır.

Öztürk (2018) görsel sanatlar dersi estetik amaçlarını şu şekilde sıralamıştır;

1. Öğrenciye sanatın ve sanat eserinin değerli olduğu bilinci kazandırılarak onların her zaman korunması gerektiği bilincini kazandırır.
2. Günümüze kadar varlığını koruyan sanat eserlerinden zevk alma ve onları koruyarak gelecek kuşaklara aktarabilme bilinci kazandırmak.
3. Öğrenciye sanat sevgisi kazandırarak sanatı hayatının her alanında kullanabilme becerisini kazandırabilmelidir.
4. Öğrenciye yaşamında doğal olan ya da insan ürünü olan varlıklara estetik gözle bakabilme bilinci kazandırmak.
5. Öğrenciye kendini özgürce ifade edebilme ve estetik değerleri yaşamında kullanabilme yeteneği kazandırabilmeli.

Yansıtıcı Düşünce

Öğrencilerin öğrenmeye ilgilerini artıracak, dikkatini çekecek, kendi istekleri ile katılacakları öğrenme ve öğretme ortamları oluşturmalarıdır. Bu kriterleri sağlayan bir öğretmen yansıtıcı düşünme sürecini yönetebildiği için kendisine planlama, uygulama ve değerlendirme durumlarına ilişkin bir çok soruya yanıt bulabilir. Böylelikle yansıtıcı öğrenme ve öğretme ortamında yanıtlanması gereken öğretmen soruları şu şekilde ele alınabilir. Öğrenci hangi rolde olmalıdır? Öğrenme ortamında öğretmenin rolü nedir? Öğrencinin öğrenmesi nasıl oluşur? Ne tür araç gereç kullanılabilir? Sınıf yönetim şekli ne kadar uygun? Öğrenciler arasında ne gibi çeşitlilik var? Daha etkili sınıf yönetimi için neler gereklidir? Öğrenci hangi amaç/amaçlar için öğrenebilmektedir? Etkili öğrenmeyi sağlayabilecek daha neler yapmalıyım? Rolümü yerine getirirken beklenen özelliklere sahip miyim? Süreçte hangi sorunlar çıkabilir, bunları nasıl çözebilirim ya da çözdüm mü? Öğrencilerin kendi düşünme biçimlerini sorgulamaları ve daha etkili öğrenebilmeleri için neler yaptım daha da neler yapabilirim. Yansıtıcı düşünme ortamlarında hem öğrenci hem de öğretmen çözüm merkezli bir anlayışla birleşerek etkin bir öğrenme ve öğretme ortamı oluşabilecektir. Bu durumda yansıtıcı düşünmeye sahip

öğretmenler, yansıtıcı düşünme ortamları hazırlayarak öğrencilerin eğitimsel ve duygusal ihtiyaçlarını belirleyebileceği gibi alanına özgü kişisel hedefleri ile öğrenme ve öğretme yöntem ve tekniklerini belirlemede daha titiz davranarak mesleki gelişimini de denetleme imkânına kavuşacaklardır (Elaldi ve Semerci, 2016).

Van Manen (1977), yansıtıcı düşünmeyi üç farklı düzeyde sınıflandırmıştır:

Teknik Akılcı Yansıtma

Van Manen'in (1977) ortaya koyduğu yansıtma düzeylerinin ilk basamağı olan teknik akılcı yansıtma, öğretmenin yalnızca belirli bir sonuca ulaşmak amacıyla eğitim programı ilkeleri ve pedagojik bilgiler doğrultusunda uygulamalar yapmasını ifade eder. Bu düzeyde öğretmen, eğitimsel kararlarını genellikle doğrudan uygulamalara ve ölçülebilir çıktılara dayandırır. Bu tür yansıtma daha çok meslekte yeni olan öğretmenler ya da eğitim düzeyi düşük bireyler tarafından benimsenmektedir. Dolayısıyla bireyin yansıtıcı düşünme kapasitesinin geçmiş deneyimleriyle şekillendiği söylenebilir (Ünver, 2003). Yansıtma düzeyleri ilerledikçe, öğretmenin deneyimi ve farkındalığı da artış göstermektedir. Teknik düzeydeki yansıtma, sınıf ortamındaki sonuçların ölçülebilirliği ve etkililiği üzerine odaklanır. Ancak bu düzeyde ele alınan sorunların okulun genel yapısı, sınıf dinamikleri veya kuramsal çerçevelerle doğrudan bir bağlantısı bulunmamaktadır (Zeichner & Liston, 1987, s. 24).

Uygulamalı Eylem Yansıtma

Öğrenme ve öğretme etkinliklerinin pedagojik hedeflere ne ölçüde ulaştığını ve ortaya çıkan sonuçların değerlendirilmesini sağlayan varsayımlar üzerine odaklanır (Allen & Casburque, 1997). Bu düzeyde yapılan yansıtma, eğitim sürecinin pedagojik değerlerle ne kadar uyumlu olduğunu ve elde edilen çıktıların bu değerlere uygunluğunu sorgular. Eğitimci, belirlenen hedeflere ve beklenen davranışlara ulaşıp ulaşılmadığını, ulaşıldıysa bu sonucun nasıl gerçekleştiğini; ulaşılamadıysa bunun nedenlerini analiz etmeye çalışır. Daha sonra, ölçülebilir öğrenme çıktıları, öznel değerlendirmelerle birlikte yorumlanır (Ünver, 2003, s. 9-10).

Eleştirel Yansıtma

Yansıtmanın en gelişmiş ve derin düzeyi olan eleştirel yansıtma, eğitimcilerin öğretim süreçlerini etik ve politik açılardan sorguladıkları bir düşünme biçimidir. Bu düzeyde bireyler, yanlı düşüncelerden ve çarpıtmalardan uzak durarak, evrensel uzlaşıya dayalı, bireyin kendi geleceği için yararlı bir eğitim almasını temel alan, adalet, özgürlük ve eşitlik ilkeleri doğrultusunda akılcı değerlendirmeler yaparlar (Van Manen, 1977, s. 227). Kişinin kendini

sorgulaması ve başkalarıyla karşılıklı etkileşim kurarak düşüncelerini tartışması, eleştirel yansıtmanın gelişmesine katkı sağlar. Bu düzeyde yansıtma, eğitimsel uygulamalar ile etik değerler arasındaki bağı anlamaya odaklanır. Bu süreçte düşünen bireyler, içinde bulundukları durumu yeniden ele alarak değerlendirme ve kendilerini geliştirme becerileri kazanırlar. Ayrıca, farklı bakış açılarını deneme ve karşılaşılan sorunlara yönelik sistemli çözüm yolları geliştirme eğilimi gösterirler (Ünver, 2020).

Yansıtmanın temel amacı, karşılaşılan bir problemi çözmek ya da karmaşık bir durumu daha anlaşılır bir hâle getirmektir. Bu süreç, sorunu derinlemesine kavramak ve çözüm yollarını keşfetmek için yapılan zihinsel bir çalışmayı içerir. Dolayısıyla yansıtma, düşünme sürecinde birbirine bağlı adımlar aracılığıyla sonuca ulaşmayı hedefleyen bir yöntem olarak görülebilir. Bu adımlar; iddia, problem, hipotez, akıl yürütme ve test olarak sıralanabilir (Loughran, 1996, s. 13-14). Her ne kadar bu aşamalar belirli bir sıraya bağlı olmasa da, birlikte ele alındıklarında yansıtıcı düşünmeyi oluştururlar.

Yansıtıcı düşünen birey, deneyimlerinden edindiği bilgi ya da düşünceler doğrultusunda bir teori geliştirme ve bu teoriyi bilinçli bir şekilde sınama sürecine girer. Bu yaklaşım, bireyin yansıtıcı düşünme içinde olduğunu gösterir. Rodgers'a (2002) göre, yansıtıcı bir düşünürün bilimsel araştırma basamaklarına paralel şekilde izlemesi gereken altı temel düşünme aşaması bulunmaktadır. Bunlar:

1. Yaşanan deneyimin farkına varmak,
2. Bu deneyimi kendiliğinden yorumlamak,
3. Deneyimden doğan sorun ya da soruları belirlemek,
4. Belirlenen sorun ya da sorulara mantıklı açıklamalar geliştirmek,
5. Bu açıklamaları olgunlaşmış hipotezler hâline getirmek,
6. Seçilen hipotezi test etmek.

Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme yeteneklerini sınıf içinde geliştirmeye yönelik buradaki birkaç davranışı yapması önerilebilir. Öğretmen; öğrencileri güçlü ve zayıf yönlerini bilmesine yardımcı olmalı. Öğrencilerin düşündükleri ile ilgili nedenleri ortaya koymalarını olanak sağlamalıdır. Sebep ve sonuca dayalı sorular sormalı, soruya cevap vermeleri için süre tanımalıdır. Öğrencinin öğrendiği veya öğrenemediği öğrenme durumlarını gözden geçirip belirlemedir. Düşüncelerini yansıtmaları için öğrencilere cesaret vermeli ve öğrencilere uygun sınıf düzeni oluşturmalıdır. Keşifler sırasında öğrencilerin düşünce süreçlerine yardımcı olacak, öğrencilere yol gösterecek açıklamalar yapmalıdır. Akran grup çalışması ya da küçük gruplar hâlinde çalışmalarını sağlayacak sosyal öğrenme ortamları hazırlamalıdır. Öğrencilerin kendi

düşündüklerinin önemli olduğunu keşfetmeleri için daha az yapılandırılmış bir sınıf ve öğrenme ortamı sağlamalıdır (Ünver,2007).

Eğitim- öğretim sürecinde bireylerin yansıtıcı düşünmeyi geliştirebilmesi için, yansıtıcı düşünmeye uygun öğrenme ortamlarının oluşturulması gerekir. Uygun ortamlarda yansıtıcı düşünme etkinliklerinin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi etkili öğrenmeyi de beraberinde getirmektedir. Bu amaçla yansıtıcı düşünmeyi geliştirmek için aşağıda kısaca açıklamaları verilen teknikler, öz değerlendirme (Sünbül & Kurnaz, 2012; Ünver, 2007), yansıtıcı günlük kurma, gelişim dosyası hazırlama, yansıtıcı tartışmalara katılma gibi (Sünbül & Kurnaz, 2012) yöntemlerden yararlanılabilir.

Peşkersoy ve Yıldırım (2009) teknik amaçları şu şekilde sıralamıştır;

1. Öğrenciye kullanabileceği bütün imkânları sağlayarak öğrencinin anlatımında özgünlüğü yakalayarak kendini ifade edebilme becerisine olanak tanımak.
2. Öğrenciye; farklı yöntem ve teknik uygulatarak ortaya çıkan sonuçlardan öğrencinin zevk almasını sağlamak.
3. Öğrenciye farklı yöntem ve teknikleri kullanabileceğini fark ettirebilmeli.
4. Öğrenciye var olan tekniklerin dışında yeni teknikler keşfetme fırsatı tanınmalı.
5. Öğrenciye yapacağı çalışmaya uygun teknik ve malzeme seçme bilinci kazandırmak.
6. Öğrenciye ortaya çıkan sorunlarla kendine güvenerek baş edebilme ve kendini ifade edebilme sürecinde karşılaştığı sorunlara çözüm üretebilme yolları kazandırabilmeli.

Görsel Sanatlar Dersi Öğrenme Öğretme Süreci

Görsel sanatlar dersinin öğrenme-öğretme süreci, öğrencilere sanatsal becerileri kazandırmak, yaratıcılıklarını geliştirmek ve sanatın farklı yönlerini anlamalarını sağlamak amacıyla tasarlanmıştır. Bu süreç, öğrencilerin farklı sanat disiplinlerini deneyimlemelerini, estetik anlayışlarını geliştirmelerini ve kendilerini sanat yoluyla ifade etmelerini hedefler. Görsel sanatlar dersi hem bireysel çalışmayı teşvik ederken hem de işbirliği içinde öğrenmeyi destekler. Öğrencilere farklı malzemeler, teknikler ve konularla deneyimler yaşatarak sanatın farklı yönlerini keşfetmelerine olanak tanır. Bu süreç, öğrencilerin yaratıcılıklarını ifade etmelerini, görsel dünyayı daha derinlemesine anlamalarını ve estetik bir bakış açısı geliştirmelerini sağlar. Görsel sanatlar dersinde yansıtıcı düşünme, öğrencilerin eserlerini üretirken kendi yaratıcı süreçlerini anlama, sanatsal kararlarını sorgulama ve gelecekteki çalışmalarında daha iyi kararlar verme becerileri kazanmalarına yardımcı olabilir. Ayrıca,

yansıtıcı düşünme süreci, öğrencilerin öğrendikleri teknikleri ve sanatsal prensipleri anlama ve kendi çalışmalarına nasıl dâhil edeceklerini belirleme konusunda da yardımcı olabilir (Altuğ ve İlhan, 2021).

İlgili Araştırmalar

Hong Choi (2011) tarafından yürütülen araştırmanın temel amacı, gerçek hayat problemlerini çözmeye yansıtmanın rolünü incelemektir. Araştırmanın sonuçlarına dayanarak, problemleri çözen kişilerin yansıtıcı düşünme sürecini yönlendiren ve uygun öğrenme ortamlarının oluşturulmasına yardımcı olan bir model geliştirilmiştir. Bu model, yansıtıcı düşünmenin zamanlaması, nesneleri ve seviyeleri olmak üzere üç boyuttan oluşmaktadır. Yansıtıcı düşünme zamanlaması, yansıtıcı düşünmenin problem çözme sürecinde hangi anlarda gerçekleştiğini ve yansıtıcı düşünme adımları arasındaki ilişkiyi belirlemeyi ifade eder. Yansıtıcı düşünme nesneleri ise, problemleri daha anlaşılır hale getirmek için üzerinde düşünülebilecek farklı nesne türlerini temsil eder. Son olarak, yansıtıcı düşünme seviyeleri, farklı yansıtma düzeylerini belirten yansıtma kademeleri olarak tanımlanır.

Wetzstein ve Hacker (2004) tarafından yapılan deneysel çalışmada, problem çözme sürecinde problem temelli yansıtıcı etkisi incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, problem temelli yansıtıcı etkisi, problemin çözümünü desteklemekte ve çözüm kalitesini artırmaktadır. Ayrıca, bu iyileşmelerin bilgi kullanımı ve aktivasyonunu içeren süreçlerde de geçerli olduğu belirtilmiştir.

Demirel vd. (2015) problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerisi ile matematiğe yönelik tutum arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla “Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği” ve “Matematik Tutum Ölçeği”, 7. ve 8.sınıf öğrencilerinden oluşan 300 kişilik çalışma grubuna uygulanarak değişkenler arasında pozitif ilişki olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin cinsiyetleri ile problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerileri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Cinsiyete göre öğrencilerin matematiğe karşı tutumları ise erkek öğrenciler için anlamlı fark göstermiştir.

Bal (2020) tarafından yapılan çalışmada, ortaokul öğrencilerinin problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerilerinin belirlenmesi ve bu becerilerin matematik başarısı, sınıf düzeyi ve cinsiyet değişkenleri açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma, ilişkisel tarama ve nedensel karşılaştırma modeli çerçevesinde yürütülmüş olup, araştırmanın örneklemini 266 ortaokul öğrencisi oluşturmuştur. Veri toplama sürecinde “Kişisel Bilgi Formu” ile “Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin matematik başarıları ile problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme

becerileri arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Ancak, cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenleri açısından öğrencilerin görüşlerinin benzerlik gösterdiği belirlenmiştir.

Kilit ve Güner (2022) çalışmalarında, 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerilerini incelemişlerdir. Karma yöntemle yürütülen araştırmanın örneklemini, 2019-2020 eğitim öğretim yılında İstanbul ili Fatih ilçesinde yer alan bir ortaokulda öğrenim gören 167 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada veri toplamak amacıyla “Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği”, kişisel bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme sorularından oluşan yansıtıcı diyalog formu kullanılmıştır. Bulgular, öğrencilerin problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerileri ile matematik başarıları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, öğrencilerin problem çözmeye yönelik yansıtıcı diyaloglarında eksik ve yetersiz yansıtılarda bulundukları da araştırmanın dikkat çeken sonuçları arasındadır.

Bu çalışmalar, ortaokul düzeyindeki öğrencilerin yansıtıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesinin, Görsel Sanatlar ve diğer derslerdeki başarılarını ve problem çözme yeterliğini artırabileceğini göstermektedir. Aynı zamanda, öğrencilerin bu becerileri tam olarak kullanamadıkları da vurgulanmaktadır. Yani eğitimde bu alana daha fazla önem verilip yansıtıcı düşünmeye ve problem çözmeye yönelik çalışmalar artırılabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Araştırma Yöntemi

Ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik problem çözmeye dayalı yansıtıcı düşünme becerilerini belirlemeyi amaçlayan bu araştırma, nicel araştırma paradigması çerçevesinde tarama deseni kullanılarak tasarlanmıştır. Nicel araştırma, var olan mevcut durum ve olgular hakkında bilgi sahibi olmak için sayısal değerlerin tarafsız ve sistematik bir şekilde gözlemlenerek ölçüldüğü ve yapılan ölçümlerin tekrar edilebileceği kapsayan araştırma sürecidir (Burns & Grove, 1993). Tarama deseni, çok sayıda bireyden oluşan bir evrende. Evren hakkında genel bir yargı için evrenin tümü ya da ondan alınan bir örneklem grubu üzerinde yapılan taramalardır (Karasar. 2011).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Kars ili Merkez ilçesinde ortaokul öğrenimine devam eden 5, 6, 7, ve 8. sınıf öğrencilerini kapsamaktadır. Öğrenci sayıları mevcut öğrenim görenlerle sınırlı olacaktır. Araştırmanın örneklemini 2024-2025 eğitim öğretim yılı içerisinde ise Kars ili Merkez ilçesinde bulunan ve seçkisiz örnekleme yöntemiyle seçilecek ortaokul öğrencilerinden oluşmaktadır. Seçkisiz örnekleme, her birimin örnekleme seçilme olasılıklarının eşit olduğu ve evreni temsil etme kapasitesinin yüksek olduğu bir örnekleme yöntemidir (Kish, 1965, s. 18-19). Örneklemeye yönelik demografik veriler tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Demografik Veriler

Değişkenler					
Cinsiyet	n	%	Sınıf	n	%
Kız	208	56.68	5. Sınıf	33	8.99
			6. Sınıf	78	21.25
			7. Sınıf	189	51.50
			8. Sınıf	67	18.26
Erkek	159	43.32			
Kardeş Sayısı	n	%	Anne Eğitim Düzeyi	n	%
Tek Çocuk (0)	4	1.09	Okuryazar Değil	15	4.09
Az Kardeşli (1-2)	115	31.34	İlkokul	103	28.07
Orta Kardeşli (3-4)	208	56.68	Ortaokul	97	26.43
Çok Kardeşli (5 ve üzeri)	40	10.90	Lise	113	30.79
			Üniversite	39	10.63

Tablo 1 (Devamı)

Baba Eğitim Düzeyi	n	%	Aile Sosyoekonomik Gelir	n	%
Okuryazar Değil	12	3.27			
İlkokul	70	19.07	İyi	172	46.87
Ortaokul	102	27.79	Orta	181	49.32
Lise	133	36.24	Kötü	14	3.81
Üniversite	50	13.62			
Görsel Sanatlar Dersi Not Ortalaması	n	%			
Düşük Başarı (50-74)	35	9.54			
Orta Başarı (75-89)	56	15.26			
Yüksek Başarı (90-100)	276	75.20			
Toplam	367	100	Toplam	367	100

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilere yönelik demografik veriler sunulmuştur. Araştırmanın örneklemini oluşturan toplam 367 ortaokul öğrencisinin %56.68'i kız, %43.32'si erkektir. Katılımcıların sınıf düzeylerine bakıldığında, en yüksek oranın %51.50 ile 7. sınıf düzeyinde yer aldığı, bunu sırasıyla %21.25 ile 6. sınıf, %18.26 ile 8. sınıf ve %8.99 ile 5. sınıf öğrencilerinin izlediği görülmektedir. Öğrencilerin kardeş sayılarına ilişkin dağılıma göre, %56.68'i 3-4 kardeşe sahipken, %31.34'ü 1-2 kardeşlidir. Katılımcıların %10.90'ı 5 ve üzeri kardeşe sahipken, yalnızca %1.09'u tek çocuktur. Katılımcıların annelerinin eğitim düzeyleri incelendiğinde, %30.79'unun lise, %28.07'sinin ilkokul, %26.43'ünün ortaokul, %10.63'ünün üniversite ve %4.09'unun ise herhangi bir okuryazarlığı bulunmadığı belirlenmiştir. Babaların eğitim düzeylerinde ise %36.24 ile lise mezunları çoğunluğu oluştururken, bunu sırasıyla %27.79 ile ortaokul, %19.07 ile ilkokul, %13.62 ile üniversite mezunları ve %3.27 ile okuryazar olmayanlar takip etmektedir.

Ailelerin sosyoekonomik gelir düzeylerine ilişkin değerlendirmede, katılımcıların %49.32'si gelir düzeyini "orta", %46.87'si "iyi" ve %3.81'i ise "kötü" olarak ifade etmiştir. Öğrencilerin görsel sanatlar dersine ilişkin başarı düzeyleri hem güz dönemi not ortalamasına hem de genel not ortalamasına göre benzerlik göstermektedir. Güz dönemi başarı düzeyine göre öğrencilerin %74.11'i yüksek, %16.08'i orta, %9.81'i ise düşük başarı göstermiştir. Genel görsel sanatlar dersi başarı ortalamalarına göre ise %75.20'si yüksek, %15.26'sı orta ve %9.54'ü düşük başarı düzeyindedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın bu bölümünde, yapılan analizler sonucunda ortaya çıkan bulgular, araştırmanın alt amaçlarının verililiş sırasına göre sunulmuştur.

Bu çalışmanın verilerini toplamak amacıyla Kızılkaya ve Petek (2009) tarafından geliştirilen “Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği” kullanılmıştır. Öğrencilerin problem çözme sürecindeki yansıtıcı düşünme becerilerini değerlendirmeyi amaçlayan ölçek, “sorgulama”, “nedenleme” ve “değerlendirme” üç alt boyuttan oluşmaktadır. Toplam 14 maddeden oluşan ölçeğin güvenirlik analizleri yapıldıktan sonra analizler sonucunda elde edilen Cronbach alfa kat sayıları için sorgulama boyutu için 0.73, nedenleme boyutu için 0.71, değerlendirme boyutu için 0.69 olarak belirlenmiştir. Ayrıca ölçeğin toplam puanı üzerinden hesaplanan genel güvenirlik katsayısı ise 0.83 olarak bulunmuştur.

Veri Analizi

Bu araştırmada, devlet okullarında öğrenim gören ortaokul öğrencilerinin problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerilerinin çeşitli değişkenlerle incelenmesi amacıyla toplanan veriler, kapsamlı bir istatistik süreci planlanarak analiz sürecinden geçirilmiştir. Toplanan veriler, ilk olarak SPSS 25 programına entegre edilmiş ve daha sonra analizler yapılmaya başlanmıştır. Veri setine aktarılan verilerin analizi yapılmadan önce normal dağılımlarına uygunlukları kontrol edilmiş ve bu doğrultuda, basıklık ve çarpıklık katsayıları göz önüne alınarak hesaplanmıştır. Tabachnick ve Fidell’in (2007) belirlemiş oldukları +1.96 ile -1.96 arasındaki değerler benimsenerek değerlendirmeler yapılmıştır.

Verilerin normal dağılımlarına yönelik analizler tamamlandıktan sonra, araştırmanın alt amaçları doğrultusunda öğretmenlerin “Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği”nden aldıkları puanlar; cinsiyet, sınıf düzeyi, kardeş sayısı, anne ve baba eğitim düzeyi, aile ekonomik gelir düzeyi, güz dönemi görsel sanatlar not ortalaması ve görsel sanatlar notu gibi demografik değişkenlerle karşılaştırılmıştır.

Bu doğrultuda veriler normal dağılım gösterdiğinden, yapılan karşılaştırmalarda, gruplar arasındaki farklılaşmalar için bağımsız örneklem t-Testi (Independent Samples t-Test) ve Tek Yönlü Varyans (One Way ANOVA) gibi istatistiksel analizler kullanılmıştır. Araştırma bulgularının istatistiksel anlamlılıkları F ve p değerleri açısından değerlendirilmiştir. Ayrıca araştırmada kullanılan ölçek ve alt boyutlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. *Değişkenlere Ait Betimleyici İstatistikler*

Değişkenler	$\bar{X}$	SS	Çarpıklık	Basıklık
Sorgulama	11.71	3.18	.095	-.309
Değerlendirme	11.54	3.43	.347	-.291
Nedenleme	9.05	2.85	.327	-.340
Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği Toplam	32.30	7.51	-.021	-.365

Süreç ve Uygulama

Tez uygulamasında geliştirilen “Problem çözmeye yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği” Kars İli Merkez ilçesinde ortaokullarda uygulanmış ve testin uygulama süresi 3 ay olarak gerçekleşmiştir. Veri Toplama Süreci Araştırma verilerinin toplanması için ölçme araçlarını geliştiren araştırmacılardan ölçeklerin kullanım izinleri alınmış ve Ekler’de bu izinlere yer verilmiştir. Ayrıca çalışmaya ilişkin etik kurul ve MEB izinlerine yer verilmiştir. Araştırmada kullanılacak ölçme aracı öğrencilere yüz yüze olarak okulda uygulanmıştır. Ölçme aracı araştırmanın kullanım amacı belirtilmiş olup araştırmada kullanabilmek amacıyla öğrencilerden cinsiyet, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, aile gelir düzeyi, sınıf düzeyi, görsel sanatlar dersi not ortalaması gibi bilgiler istenmiştir. Ölçme aracının uygulanacağı zamanın sınav günü ve son ders olmamasına özen gösterilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular

Bu bölümde çalışmaya katılan katılımcıların demografik bilgileri ile analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt amacı “Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre kullanılan Ölçeğin Alt Boyutları ve Toplam Puanlarına İlişkin istatistiksel analizler (Sorgulama”, “Değerlendirme” ve “Nedenleme) farklılıkları gösterilmektedir. Elde edilen sonuçlara Tablo 3’te yer verilmiştir.

Tablo 3. Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği Alt Boyutları ve Toplam Puanlarına İlişkin t-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	SS	t-Test		
					sd	t	p
Sorgulama	Kız	208	11.27	3.17	365	-3.104	.002*
	Erkek	159	12.30	3.09			
Değerlendirme	Kız	208	11.12	3.20	365	-2.672	.008*
	Erkek	159	12.09	3.65			
Nedenleme	Kız	208	8.75	2.82	365	-2.325	.021*
	Erkek	159	9.44	2.86			
Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği Toplam	Kız	208	31.13	7.09	365	-3.462	.001*
	Erkek	159	33.83	7.76			

Not. *p<.05

Tablo 3’deki sonuçlar incelendiğinde, kız ve erkek ortaokul öğrencilerinin “Sorgulama”, “Değerlendirme” ve “Nedenleme” alt boyutları ile “Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği” toplam puanları arasındaki farklılıkları ortaya koymaktadır. Bu kapsamda yapılan t-Testi analiz sonuçlarına göre, “Sorgulama” ($t_{[365]} = -3.104$ ve $p = .002$), “Değerlendirme” ($t_{[365]} = -2.672$ ve $p = .008$), “Nedenleme” ($t_{[365]} = -2.235$ ve $p = .021$) ve “Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği” toplam puanları ($t_{[365]} = -3.462$ ve $p = .001$) açısından sayısal olarak anlamlı bir değişkenlik saptanmıştır. Anlamlı farklılığa bakıldığında erkek ortaokul öğrencilerinin problem çözme ve yansıtıcı düşünme yetenekleri ölçeği ve alt boyutlarında kız ortaokul öğrencilerinden daha yüksek bir puan istatistiğine sahip olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda erkek ortaokul öğrencilerinin

problem çözme ve yansıtıcı düşünme yeteneklerinin kız ortaokul öğrencilerinden daha yüksek olduğu anlaşılabılır.

İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt amacı “Ortaokulda Eğitim Gören Öğrencilerin Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği Alt Boyutları ve Toplam Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans (One Way ANOVA) sonuç analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara Tablo 4’te yer verilmiştir.

Tablo 4. Ortaokulda Eğitim Gören Öğrencilerin Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği Alt Boyutları ve Toplam Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans (One Way ANOVA) Sonuçları

	Anne Eğitim Düzeyi	n	$\bar{X}$	SS	Varyans Kaynağı	Kareler Toplam	sd	Kareler Ortalaması	F	p*
Sorgulama	Okuryazar Değil	15	11.87	2.95						
	İlkokul	103	11.86	2.85	Gruplar arası	18.165	4			
	Ortaokul	97	11.91	3.23	Gruplar içi	3672.795	362	4.541	.448	.774
	Lise	113	11.56	3.40	Toplam	3690.959	366	10.146		
	Üniversite	39	11.23	3.34						
Değerlendirme	Okuryazar Değil	15	11.80	4.20						
	İlkokul	103	11.92	3.17	Gruplar arası	83.465	4			
	Ortaokul	97	10.80	3.29	Gruplar içi	4223.630	362	20.866	1.778	.131
	Lise	113	11.88	3.49	Toplam	4307.095	366	11.667		
	Üniversite	39	11.31	3.80						
Nedenleme	Okuryazar Değil	15	9.33	2.53						
	İlkokul	103	9.25	3.00	Gruplar arası	11.250	4			
	Ortaokul	97	9.04	2.69	Gruplar içi	2970.963	362	2.812	.343	.849
	Lise	113	8.82	2.95	Toplam	2982.213	366	8.207		
	Üniversite	39	9.05	2.77						
Problem Çözme ve Yansıtıcı Düşünme Yetenekleri Ölçeği Toplam	Okuryazar Değil	15	33.00	8.45						
	İlkokul	103	33.04	6.81	Gruplar arası	112.528	4			
	Ortaokul	97	31.75	7.38	Gruplar içi	20478.900	362	28.132	.497	.738
	Lise	113	32.26	8.01	Toplam	20591.428	366	56.572		
	Üniversite	39	31.59	7.84						

Tablo 4’te yer alan sonuçlar incelendiğinde, ortaokul öğrencilerin anne eğitim düzeyi değişkenine göre “Sorgulama”, “Değerlendirme” ve “Nedenleme” alt boyutları ile “Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği” toplam puanları arasındaki farklılıkları ortaya koymaktadır. Tek Yönlü Varyans (One Way ANOVA) analiz sonuçlarına göre, “Sorgulama” (F = .448 ve p = .774), “Değerlendirme” (F = 1.778 ve p = .131), “Nedenleme” (F = .343 ve p = .849) ve “Problem Çözme ve Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği” toplam puanları (F = .497 ve p = .738) açısından sayısal olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bu doğrultuda, ortaokul öğrencilerinin annenin eğitim düzeyinin ortaokul öğrencilerinin problem çözme ve yansıtıcı düşünme yeteneklerine yönelik bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt amacında “Ortaokul Öğrencilerinin Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği Alt Boyutları ve Toplam Puanlarına Yönelik Tek Yönlü Varyans (One Way ANOVA) sonuç analizi yapılmıştır. Alaliz sonucunda çıkan veriler Tablo 5’te yer verilmiştir.

Tablo 5. Ortaokul Öğrencilerinin Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği Alt Boyutları ve Toplam Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans (One Way ANOVA) Sonuçları

	Baba Eğitim Düzeyi	n	$\bar{X}$	SS	Varyans Kaynağı	Kareler Toplam	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Sorgulama	Okuryazar Değil	12	12.17	3.41						
	İlkokul	70	12.00	2.78	Gruplar arası	16.195	4	4.049		
	Ortaokul	102	11.79	3.37	Gruplar içi	3674.764	362	10.151	.399	.809
	Lise	133	11.58	3.18	Toplam	3690.959	366			
	Üniversite	50	11.40	3.30						
Değerlendirme	Okuryazar Değil	12	12.25	4.25						
	İlkokul	70	12.01	3.43	Gruplar arası	54.504	4	16.126		
	Ortaokul	102	10.98	3.25	Gruplar içi	4242.591	362	11.720	1.376	.242
	Lise	133	11.77	3.33	Toplam	3707.095	366			
	Üniversite	50	11.26	3.77						
Nedenleme	Okuryazar Değil	12	9.33	2.90						
	İlkokul	70	9.36	2.87	Gruplar arası	17.472	4	4.368		
	Ortaokul	102	8.89	2.78	Gruplar içi	2964.740	362	8.190	.533	.711
	Lise	133	9.11	2.86	Toplam	2982.213	366			
	Üniversite	50	9.05	3.01						
Problem Çözme ve Yansıtıcı Düşünme Yetenekleri Ölçeği Toplam	Okuryazar Değil	12	33.75	8.51						
	İlkokul	70	33.37	6.95	Gruplar arası	195.926	4	48.981		
	Ortaokul	102	31.67	7.57	Gruplar içi	20395.502	362	56.341	.869	.482
	Lise	133	32.46	7.39	Toplam	20591.428	366			
	Üniversite	50	31.34	8.17						

Not. $p < .05$

Tablo 5’de bulunan sonuçlar incelendiğinde, ortaokul öğrencilerin baba eğitim düzeyi değişkenine göre “Sorgulama”, “Değerlendirme” ve “Nedenleme” alt boyutları ile “Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği” toplam puanları arasındaki farklılıkları ortaya koymaktadır. Tek Yönlü Varyans (One Way ANOVA) analiz sonuçlarına göre, “Sorgulama” ($F = .399$ ve $p = .242$), “Değerlendirme” ($F = 1.376$ ve $p = .242$), “Nedenleme” ($F = .533$ ve $p = .711$) ve “Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği” toplam puanları ($F = .869$ ve $p = .482$) açısından sayısal olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bu doğrultuda, ortaokul öğrencilerinin baba eğitim düzeylerinin ortaokul öğrencilerinin problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerilerine yönelik bir etkisinin olmadığı düşünülmektedir.

Dördüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt amacı “Ortaokul Öğrencilerinin Kardeş Sayısının Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği Alt Boyutları ve Toplam Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans (One Way ANOVA) sonuç analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara Tablo 6’da yer verilmiştir.

Tablo 6. Ortaokul Öğrencilerinin Kardeş Sayısı Düzeyi Değişkenine Göre Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği Alt Boyutları ve Toplam Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans (One Way ANOVA) Sonuçları

	Kardeş Sayısı	n	$\bar{X}$	SS	Varyans Kaynağı	Kareler Toplam	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Sorgulama	Tek Çocuk (0)	4	10.250	3.10	Gruplar arası	27.566	3			
	Az Kardeşli (1-2)	115	11.50	3.35	Gruplar içi	3663.393	363	9.189	.910	.436
	Orta Kardeşli (3-4)	208	11.75	3.08	Toplam	3690.959	366	10.092		
	Çok Kardeşli (5 ve üzeri)	40	12.30	3.18						
Değerlendirme	Tek Çocuk (0)	4	10.75	2.06	Gruplar arası	12.776	3			
	Az Kardeşli (1-2)	115	11.71	3.66	Gruplar içi	4294.320	363	4.259	.360	.782
	Orta Kardeşli (3-4)	208	11.41	3.42	Toplam	4307.095	366	11.80		
	Çok Kardeşli (5 ve üzeri)	40	11.83	2.94						
Nedenleme	Tek Çocuk (0)	4	8.25	2.87	Gruplar arası	17.388	3			
	Az Kardeşli (1-2)	115	9.11	2.58	Gruplar içi	2964.825	363	5.796	.710	.547
	Orta Kardeşli (3-4)	208	8.92	2.87	Toplam	2982.213	366	8.168		
	Çok Kardeşli (5 ve üzeri)	40	9.51	3.48						
Problem Çözme ve Yansıtıcı Düşünme Yetenekleri Ölçeği Toplam	Tek Çocuk (0)	4	29.25	7.59	Gruplar arası	126.065	3			
	Az Kardeşli (1-2)	115	32.33	7.85	Gruplar içi	20465.825	363	42.022	.745	.526
	Orta Kardeşli (3-4)	208	32.08	7.32	Toplam	20591.428	366	56.378		
	Çok Kardeşli (5 ve üzeri)	40	33.70	7.45						

Not. $p < .05$

Tablo 6’da yer alan verilere bakıldığında, ortaokul öğrencilerin kardeş sayısı değişkenine göre “Sorgulama”, “Değerlendirme” ve “Nedenleme” alt boyutları ile “Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği” toplam puanları arasındaki farklılıkları ortaya koymaktadır. Tek Yönlü Varyans (One Way ANOVA) analiz sonuçlarına göre, “Sorgulama” ($F = .910$ ve $p = .436$), “Değerlendirme” ($F = .360$ ve $p = .782$), “Nedenleme” ($F = .710$ ve $p = .547$) ve “Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği” toplam puanları ($F = .745$ ve $p = .526$) açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bu doğrultuda, ortaokul öğrencilerinin kardeş sayısının problem çözme ve yansıtıcı düşünme yeteneklerine bir etkisinin olmadığı düşünülmektedir.

Beşinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt amacı Aile Sosyoekonomik Gelir Düzeyi Değişkeninin Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği Alt Boyutlarına nasıl bir

etkisinin olduğu belirlenmek amaçlanmıştır. Toplam Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans (One Way ANOVA) sonuç analizi yapılmıştır. Çıkan sonuçlara Tablo 7’de yer verilmiştir.

Tablo 7. Ortaokul Öğrencilerinin Aile Sosyoekonomik Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği Alt Boyutları ve Toplam Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans (One Way ANOVA) Sonuçları

	Kardeş Sayısı	n	$\bar{X}$	SS	Varyans Kaynağı	Kareler Toplam	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Sorgulama	İyi	172	11.52	3.10	Gruplar arası	12.791	2	6.395 10.105	.633	.532
	Orta	181	11.86	3.31	Gruplar içi	3678.168	364			
	Kötü	14	12.14	2.28	Toplam	3690.959	366			
Değerlendirme	İyi	172	11.36	3.43	Gruplar arası	12.748	2	6.374 11.798	.540	.583
	Orta	181	11.67	3.40	Gruplar içi	4294.348	364			
	Kötü	14	12.07	3.91	Toplam	4307.095	366			
Nedenleme	İyi	172	9.19	2.88	Gruplar arası	9.491	2	4.746 8.167	.581	.560
	Orta	181	8.95	2.81	Gruplar içi	2972.721	364			
	Kötü	14	8.50	3.30	Toplam	2982.213	366			
Problem Çözme ve Yansıtıcı Düşünme Yetenekleri Ölçeği Toplam	İyi	172	32.08	7.43	Gruplar arası	17.338	2	8.669 56.522	.153	.858
	Orta	181	32.49	7.66	Gruplar içi	20574.090	364			
	Kötü	14	32.71	6.65	Toplam	20591.428	366			

Not. $p < .05$

Tablo 7’de bulunan sonuçlara bakıldığında, ortaokul öğrencilerin aile sosyoekonomik gelir düzeyi değişkenine göre “Sorgulama”, “Değerlendirme” ve “Nedenleme” alt boyutları ile “Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği” toplam puanları arasındaki farklılıkları ortaya koymaktadır. Tek Yönlü Varyans (One Way ANOVA) analiz sonuçlarına göre, “Sorgulama” ($F = .633$ ve $p = .532$), “Değerlendirme” ($F = .540$ ve $p = .583$), “Nedenleme” ($F = .581$ ve $p = .560$) ve “Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği” toplam puanları ($F = .153$ ve $p = .858$) açısından sayısal olarak anlamlı bir farklılık saptanmadığı görülmektedir. Bu doğrultuda, ortaokul öğrencilerinin aile sosyoekonomik gelir problem çözme ve yansıtıcı düşünme yeteneklerine bir etkisinin olmadığı düşünülmektedir.

Altıncı Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt amacı Sınıf Düzeyi Değişkeninin Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği Alt Boyutlarına nasıl bir etkisinin olduğu belirlenmek amaçlanmıştır. Toplam Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans (One Way ANOVA) sonuç analizi yapılmıştır. Varılan sonuçlara Tablo 8’de yer verilmiştir.

Tablo 8. Ortaokul Öğrencilerinin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği Alt Boyutları ve Toplam Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans (One Way ANOVA) Sonuçları

	Sınıf Düzeyi	n	$\bar{X}$	SS	Varyans Kaynağı	Kareler Toplam	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Tukey HSD
Sorgulama	5. Sınıf	33	10.55	3.68	Gruplar arası	52.898	3				
	6. Sınıf	78	11.67	3.65	Gruplar içi	3638.061	363	17.633			
	7. Sınıf	189	11.91	2.85	Toplam	3690.959	366	10.022	1.759	.155	-
	8. Sınıf	67	11.79	3.16							
Değerlendirme	5. Sınıf	33	9.58	2.88	Gruplar arası	140.360	3				
	6. Sınıf	78	11.72	3.65	Gruplar içi	4166.735	363	46.787			
	7. Sınıf	189	11.73	3.46	Toplam	4307.095	366	11.479	4.076	.007*	
	8. Sınıf	67	11.78	3.08							
Nedenleme	5. Sınıf	33	7.36	2.70	Gruplar arası	107.336	3				2-1
	6. Sınıf	78	9.13	2.20	Gruplar içi	2874.877	363	35.779			3-1
	7. Sınıf	189	9.31	2.98	Toplam	2982.213	366	7.920	4.518	.004*	4-1
	8. Sınıf	67	9.03	3.00							
Problem Çözme ve Yansıtıcı Düşünme Yetenekleri Ölçeği Toplam	5. Sınıf	33	27.48	7.60	Gruplar arası	855.007	3				
	6. Sınıf	78	32.51	7.45	Gruplar içi	19736.420	363	285.002			
	7. Sınıf	189	32.95	7.23	Toplam	20591.428	366	54.370	5.242	.001*	
	8. Sınıf	67	32.59	7.58							

Not. *p<.05

Tablo 8’de yer alan sonuçlarda ise, ortaokul öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf değişkenine göre “Sorgulama”, “Değerlendirme” ve “Nedenleme” alt boyutları ile “Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği” toplam puanları arasındaki farklılıkları ortaya koymaktadır. Tek Yönlü Varyans (One Way ANOVA) analiz sonuçlarına göre, “Sorgulama” (F = 1.759 ve p = .155) alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Ancak, “Değerlendirme” (F = 4.076 ve p = .007), “Nedenleme” (F = 4.518 ve p = .004) ve “Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği” toplam puanları (F = 5.242 ve p = .001) açısından matematiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Tukey HSD post-hoc testi sonuçlarına göre “Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği” ve “Değerlendirme” ve “Nedenleme” alt boyutlarında 5. Sınıfta öğrenim gören öğrencilerin diğer sınıflardan daha düşük puanlar aldığı görülmüştür. Bu durumun, öğrencilerin yaşlarının bilişsel gelişim ve eğitim düzeyleriyle ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Yedinci Alt Amaca İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın yedinci alt amacı Görsel Sanatlar Dersinden Almış Oldukları Not Değişkenine göre Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği Alt Boyutlarına nasıl bir etkisinin olduğu belirlenmek amaçlanmıştır. Toplam Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans (One Way ANOVA) sonuç analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara Tablo 9’da yer verilmiştir.

Tablo 9. 10 Ortaokul Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersinden Almış Oldukları Not Değişkenine Göre Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği Alt Boyutları ve Toplam Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans (One Way ANOVA) Sonuçları

	Görsel Saatlar Dersi Notu	n	$\bar{X}$	SS	Varyans Kaynağı	Kareler Toplam	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Tukey HSD
Sorgulama	Düşük Başarı (50-74)	35	12.11	3.64	Gruplar arası	95.249	2	47.625 9.878	4.821	.009*	3-2
	Orta Başarı (75-89)	56	12.82	3.02	Gruplar içi	3595.710	364				
	Yüksek Başarı (90-100)	276	11.44	3.10	Toplam	3690.959	366				
Değerlendirme	Düşük Başarı (50-74)	35	12.97	3.62	Gruplar arası	93.629	2	46.815 11.575	4.044	.018*	
	Orta Başarı (75-89)	56	11.86	3.67	Gruplar içi	4213.466	364				
	Yüksek Başarı (90-100)	276	11.30	3.38	Toplam	4307.095	366				
Nedenleme	Düşük Başarı (50-74)	35	10.40	2.72	Gruplar arası	87.021	2	43.510 7.954	5.470	.005*	3-1
	Orta Başarı (75-89)	56	9.39	2.65	Gruplar içi	2895.192	364				
	Yüksek Başarı (90-100)	276	8.80	2.87	Toplam	2982.213	366				
Problem Çözme ve Yansıtıcı Düşünme Yetenekleri Ölçeği Toplam	Düşük Başarı (50-74)	35	35.49	7.82	Gruplar arası	690.409	2	345.205 54.673	6.314	.002*	
	Orta Başarı (75-89)	56	34.07	6.58	Gruplar içi	19901.019	364				
	Yüksek Başarı (90-100)	276	31.54	7.79	Toplam	20591.428	366				

Not. *p<.05

Tablo 9’da yer alan sonuçlar incelendiğinde, ortaokul öğrencilerin görsel sanatlar dersinden almış oldukları not değişkenine göre “Sorgulama”, “Değerlendirme” ve “Nedenleme” alt boyutları ile “Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği” toplam puanları arasındaki farklılıkları ortaya koymaktadır. Tek Yönlü Varyans (One Way ANOVA) analiz sonuçlarına göre, “Sorgulama” ($F = 4.821$ ve $p = .009$), “Değerlendirme” ($F = 4.044$ ve $p = .018$), “Nedenleme” ($F = 5.470$ ve $p = .005$) ve “Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği” toplam puanları ($F = 6.314$ ve $p = .001$) açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunmaktadır. Tukey HSD post-hoc testi sonuçlarına göre “Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği” ve “Sorgulama”, “Değerlendirme” ve “Nedenleme” alt boyutlarındaki toplam puanlar açısından anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Tukey HSD post-hoc testi sonuçları, özellikle görsel sanatlar dersinde yüksek başarı (90-100) aralığında not ortaokul öğrencilerinin “Sorgulama” alt boyutunda görsel sanatlar dersinde orta başarı (75-89) aralığında not alan öğrencilerden sorgulama becerilerinin yüksek seviyede olduğu belirlenmiştir. Aynı durumda, “Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği” ve ölçeğin “Değerlendirme” ve “Nedenleme” alt boyutlarında, görsel sanatlar dersinde yüksek başarı (90-100) not aralığında puan alan ortaokul öğrencilerinin düşük başarı (50-74) not aralığından puan alan öğrencilerden problem çözme yeteneklerinin daha fazla olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar, görsel sanatlar dersinde başarı gösteren öğrencilerin genel olarak problem çözme becerilerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın bu kısmında bulgular doğrultusunda ortaya çıkan sonuçlar alanyazındaki diğer çalışmalarla karşılaştırılarak tartışılmış ve ortaya çıkan sonuçlar araştırmanın alt problemlerine göre açıklanmıştır.

Yapılan bu test, Kars ili Merkez ilçesinde 7 farklı ortaokulda 211'i kız öğrenci, 172'si erkek öğrenci olmak üzere toplam 383 öğrencide uygulanmıştır.

Cinsiyet değişkenine göre problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerisinin anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. Anlamlı farklılığa bakıldığında erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla yansıtıcı düşünme becerisi puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Alanyazın incelendiğinde bu çalışma ile cinsiyet değişkenine göre problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerisinde anlamlı bir farklılık bulunmadığını ortaya koyan çalışmaların olduğu görülmektedir (Aldan-Karademir & Görgün, 2019; Baki, 2012; Bal, 2020; Can, 2015; Demirel vd., 2015; Erdoğan, 2019; Güneş, 2015; Saygılı & Atahan, 2014; Sevgi & Zihar, 2020). Can (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada cinsiyet değişkenine göre problem çözme becerisinin anlamlı olarak farklılaşmadığı ancak erkek öğrencilere kıyasla kız öğrencilerin yansıtıcı düşünme becerisi puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Saygılı ve Atahan (2014) araştırmalarında üstün yetenekli öğrencilerin problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerilerinin cinsiyete göre farklılaşmadığını ifade etmişlerdir. Benzer olarak bilim sanat merkezlerindeki öğrencilerin de yansıtıcı düşünme puanlarının cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşmadığı belirlenmiştir (Güneş, 2015). Üstün yetenekli öğrencilerin tamamının belirli bir zekâ düzeyine sahip olması cinsiyete göre anlamlı bir farklılığın bulunmamasının nedenlerinden biri olarak ifade edilebilir. Alanyazında cinsiyet değişkenine göre problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerisinin farklılaştığı çalışmalar da bulunmaktadır (Altuntaş, 2019; Bilgiç, 2017; Durna, 2022; Kızılkaya & Aşkar, 2009; Kozikoğlu & Tunç, 2020; Orman, 2021; Tat, 2015). Kozikoğlu ve Tunç (2020) tarafından yapılan çalışmada kız öğrencilerin problem çözme eğilimlerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Orman (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ortaokul öğrencilerinin problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerisi puanlarının tüm alt boyutlarda kız öğrencilerin pozitif yönde farklılıkları olduğu gözlemlenmiştir. Benzer olarak Durna (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da ortaokul öğrencilerinin problem

durumunda kendi becerileri ile problem çözmeye yönelik tutumları ve yansıtıcı düşünme becerilerinin incelenmiş ve öğrencilerin cinsiyete göre yansıtıcı düşünme becerilerinin kız öğrenciler lehine farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Altuntaş'ın (2019) karma desende gerçekleştirdiği çalışmasında bu örneklerle benzer olarak araştırmanın nicel boyutunda kız öğrencilerin lehine anlamlı bir fark bulurken araştırmanın nitel boyutunda cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Gohindo (2004) çalışmasında erkek öğrencilerin kız öğrencilere kıyasla cevap vermeden önce düşünmeye daha çok eğilimli olduklarını ve erkek öğrencilerin daha çabuk eyleme geçtiklerini belirlemiştir (Akt., Kızılkaya & Aşkar, 2009). Araştırmalardan elde edilen bu sonuçların ise erkek öğrencilere kıyasla kız öğrencilerin puanlarının daha yüksek olmasını destekleyen örneklem gruplarının olduğu ifade edilebilir.

Görsel sanatlar dersinden yüksek not (90-100 aralığı) alan öğrencilerin, düşük not (50-74 aralığı) alan öğrencilere kıyasla daha gelişmiş problem çözme becerilerine sahip olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, görsel sanatlar dersinde başarılı olan öğrencilerin genel anlamda problem çözme yeteneklerinin daha yüksek olabileceğine işaret etmektedir. Böylelikle görsel sanatlar notları yükseldikçe problem çözme becerileri de artmaktadır.

Öğrencilerin aile gelir düzeyi durumlarının ise problem çözme ve yansıtıcı düşünme yeteneklerine fark yaratmadığı görülmüştür.

Bir diğer değişken olan kardeş sayısının da problem çözme ve yansıtıcı düşünme yeteneklerine etki etmediği görülmüştür.

Etki oranı olarak en yüksek veri sınıf düzeyleri ve anne- babanın eğitim düzeyleri olduğu görülmüştür.

Bir diğer değişken olan öğrencilerin babalarının eğitim düzeyinin; öğrencilerin problem çözmeye becerileri ve yansıtıcı düşünme yetenekleri üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı düşünülmektedir.

5. sınıf öğrencilerinin diğer sınıflara kıyasla daha düşük puanlar aldığı gözlemlenmiştir. Bu durumun, öğrencilerin yaşlarına bağlı bilişsel gelişim düzeyleri ve eğitimsel yeterlilikleriyle ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Öğrencilerin problem çözme ve yansıtıcı düşünme yeteneklerinin Sınıf Düzeyine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Sonuçlar Araştırma sonucunda sınıf seviyesine göre ortaokul öğrencilerinin problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerilerinin ölçeğin genelinde anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Ancak ölçeğin değerlendirme alt boyutunda 8.sınıf öğrencilerine kıyasla 5.sınıf öğrencilerinin anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. Ortaokul 5.sınıf düzeyindeki öğrencilerin problem çözme ve yansıtıcı düşünme yeteneklerinin

değerlendirme boyutunda 8.sınıf öğrencilerinden daha başarılı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca ölçeğin genelinde ve tüm alt boyutlarında sınıf düzeyi yükseldikçe öğrencilerin puanlarının azaldığı görülmüştür. Alanyazın incelendiğinde problem çözme ve yansıtıcı düşünme yeteneklerinin sınıf düzeyine göre etkisinin bu çalışmaya benzer çalışmalar mevcuttur (Aldan-Karademir & Görgün, 2019; Bal, 2020; Can, 2015; Durna, 2022; Kozikoğlu & Tunç, 2020; Saygılı & Atahan, 2014; Sevgi & Zihar, 2020). Bal (2020) tarafından yapılan çalışmada farklı sınıf düzeylerinde öğrenim gören ortaokul öğrencilerinin problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerileri arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Öneriler

Uygulamaya Yönelik Öneriler

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin problem çözme ve yansıtıcı düşünme yetenekleri ile dikkate alınan değişkenlerin cinsiyet, sınıf düzeyi ve görsel sanatlar dersi not ortalamaları bakımından anlamlı bir sonuca ulaşılmış ancak anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, aile gelir düzeyi değişkenlerinde anlamlı bir sonuca ulaşılmamıştır. Ulaşılan bu sonuç dikkate alınarak öğrencilerin yansıtıcı düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik daha farklı çalışmalar yaptırılabilir.

Öğrencilerin problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme süreçleri, bireyin kendini işe adaması, dikkat dağıtıcı unsurlardan etkilenmeden odaklanabilmesi ve çözüm bulunana kadar denemekten vazgeçmemesi bakımından oldukça kritiktir. Bu süreçler, öğrencilerin derse aktif katılımıyla doğrudan ilişkilidir. Yansıtıcı düşünme becerisi yüksek olan öğrencilerin derse daha etkin katıldıkları ya da derse aktif katılım gösteren öğrencilerin bu becerilerinin daha gelişmiş olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle, problem çözme ve yansıtıcı düşünme yetenekleri ile öğrencilerin derse etkin katılım düzeyleri arasındaki ilişkinin araştırılması, alanyazına değerli katkılar sağlayabilir.

Problem Çözme ve Yansıtıcı Düşünme Becerilerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu doğrultuda öğrencilerin sınıf seviyesi yükseldikçe derse etkin katılımlarının azalmaması için üst seviye sınıflarda özellikle derste öğrencilerin daha aktif olmasını sağlayacak öğrenci temelli etkinliklere yer verilebilir.

Araştırmacıya Yönelik Öneriler

- Araştırmada öğrencilerin problem çözme ve yansıtıcı düşünme yetenekleri, cinsiyet, anne ve babanın eğitim düzeyi, sınıf düzeyi, ailenin gelir düzeyi, kardeş sayısı ve

görsel sanatlar dersi not ortalaması gibi değişkenlerine göre incelenmiştir. Farklı değişkenler ele alınarak yeni araştırmalar yapılabilir.

- Nicel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilen bu çalışma nitel araştırma yöntemi kullanılarak araştırılabilir.
- Bu araştırmanın örneklem grubunu ortaokul öğrencileri oluşturmuştur. Farklı örneklem grupları için konu tekrar araştırılabilir.
- Araştırma Kars il merkezinde gerçekleştirilmiştir. Daha geniş örneklem grubu ile daha kapsamlı bir çalışma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Adair, J. (2017). *Karar verme ve problem çözme* (D. Korkmaz, Çev. N. Kalaycı, Çev. Ed.). Pegem Akademi.
- Allen, R. M., & Casbergue, R. M. (1997). Evolution of novice through expert teachers' recall: Implications for effective reflection on practice. *Teaching and Teacher Education*, 13(7), 741–755.
- Altuğ, N. Ü., & İlhan, A. Ç. (2021). Ortaokul görsel sanatlar dersinin öğrenme-öğretme sürecine ilişkin öğretmen deneyimleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 54(3), 861–883. <https://doi.org/10.30964/auebfd.912337>
- Artut, K. (2004). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Anı.
- Aydoğan, Y. (2012). *Problem çözme ve problem çözme becerilerinin desteklenmesi* (2. baskı). Özgünkök.
- Aydoğmuş, M. (2017). *Ortaokulda uygulanan yansıtıcı öğretim etkinliklerinin etkililiğinin incelenmesi* (Tez No. 481272) [Doktora tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Bingham, A. (1998). *Çocuklarda problem çözme yeteneklerinin geliştirilmesi* (F. Oğuzkan, Çev.). Millî Eğitim Basımevi.
- Burns, N., & Grove, S. K. (1993). *The practice of nursing research: Conduct, critique & utilization* (2nd ed.). Elsevier.
- Buyurgan, S., & Buyurgan, U. (2005). *Sanat eğitimi kuram ve yöntemleri* (2. baskı). Dessel.
- Buyurgan, S., & Buyurgan, U. (2012). *Sanat eğitimi ve öğretimi: Eğitimin her kademesine yönelik yöntem ve tekniklerle* (3. baskı). Pegem Akademi.
- Çağış, M. B., & Eraslan Taşpınar, Ş. (2023). Pedagojik sanat eleştirisinin öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerine etkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 59, 103–119. <https://doi.org/10.9779.pauefd.1176433>
- Cengiz, C., & Karataş, F. Ö. (2016). Yansıtıcı düşünme ve öğretimi. *Millî Eğitim*, 211, 5–27.
- Çellek, T. (2005). Sanat ve bilim eğitiminde yaratıcılık. *Elyadal Pivolka*. <http://www.elyadal.org/pivolka/08/sanat.html>
- Çocuklar için Gelecek. (t.y.). *Çocuklar için işbirliği ve problem çözme becerilerini geliştirmek için eğlenceli oyunlar*. <https://cocuklaricingelecek.com/cocuklar-icin-isbirligi-ve-problem-cozme-becerilerini-gelistirmek-icin-eglenceli-oyunlar/>
- Daudelin, M. W. (1996). Learning from experience through reflection. *Organizational Dynamics*.
- Demirel, Ö. (2015). *Eğitimde yeni yönelimler* (6. baskı). Pegem Akademi.
- Dewey, J. (1933). *How we think*. Prometheus Books.
- Dewey, J. (2008). *Okul ve toplum* (H. A. Başman, Çev.). Pegem Akademi.
- Elaldi, Ş., & Semerci, Ç. (2016). Yansıtıcı düşünme etkinlikleriyle destekli tam öğrenme modelinin tıp öğrencilerinin üstbiliş becerilerine etkisi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 63–82. <https://doi.org/10.14686/buefad.v5i1.1082000199>
- Ertürk, S. (1997). *Eğitimde program geliştirme*. Meteksan.

- Hong, Y. C., & Choi, I. (2011). Three dimensions of reflective thinking in solving design problems: A conceptual model. *Educational Technology Research and Development*, 59(5), 687–710.
- Katıracı, M. (2014). Kültürel iletişimde görsel sanatlar eğitiminin rolü. *Akademik Bakış Dergisi*, 42, 1–13.
- Kaya, N., & Taştan, N. (2020). Öz güven üzerine bir derleme. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (KÜSBD)*, 10(2), 297–312.
- Kılıç, A. G., & Yalçın, A. (2023). Görsel sanatlar eğitimi pratiğinde yaratıcılık. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 57, 1984–1995.
- Kish, L. (1965). *Survey sampling*. John Wiley Inc.
- Kneeland, S. (2001). *Problem çözme* (N. Kalaycı, Çev.). Gazi Kitabevi.
- Loughran, J. J. (1996). *Developing reflective practice: Learning about teaching and learning through modelling* [E-book]. <https://books.google.com.tr/books>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2006a). *Görsel sanatlar dersi programı*.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2006b). *Görsel sanatlar dersi (1–8. sınıflar) öğretim programı ve kılavuzu*. MEB Yayınları.
- Okan-Akın, N., & Özsoy, V. (2017). Görsel sanatlar dersinde estetik öğretim ile ilgili ders işlenişinin ve etkinlik formlarının değerlendirilmesi. *Fine Arts*, 12(3), 205–215.
- Özsoy, V. (2015). *Görsel sanatlar eğitimi* (3. baskı). Pegem Akademi.
- Peşkersoy, E., & Yıldırım, O. (2009). *İlköğretim görsel sanatlar dersi 1–8. sınıflar öğretmen kılavuz kitabı*. İhlas.
- Polya, G. (1957). *How to solve it: A new aspect of mathematical method*. Princeton University Press.
- Pretz, J. E., Naples, A. J., & Sternberg, R. J. (2003). Recognizing, defining, and representing problems. In J. E. Davidson & R. J. Sternberg (Eds.), *The psychology of problem solving* (pp. 3–30). Cambridge University Press.
- Rodgers, C. (2002). Defining reflection: Another look at John Dewey and reflective thinking. *Teachers College Record*, 104(4), 842–866.
- Tabachnick, G. B., & Fidell, S. N. (2007). *Using multivariate statistics* (3rd ed.). HarperCollins College Publishing.
- Turan, H. (2019). Eğitimde yeni yaklaşımlar ve bireylerde bulunması istenilen temel beceriler. In H. Şeker (Ed.), *Eğitimde program geliştirme: Kavramlar ve yaklaşımlar* (5. baskı, ss. 219–251). Anı Yayıncılık.
- Van Manen, M. (1977). Linking ways of knowing with ways of being practical. *Curriculum Inquiry*, 6(3), 205–228.
- Wetzstein, A., & Hacker, W. (2004). Reflective verbalization improves solutions: The effects of question-based reflection in design problem solving. *Applied Cognitive Psychology*, 18(2), 145–156. <https://doi.org/10.1002/acp.949>
- Yalçın, S. (2018). 21. yüzyıl becerileri ve bu becerilerin ölçülmesinde kullanılan araçlar ve yaklaşımlar. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 51(1), 183–201.
- Yeşilyurt, E. (2021). Yansıtıcı düşünme: Tüm boyut ve öğelerine kavramsal bir bakış. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi (TURKSOSBİDER)*, 6(2), 236–256.

- Yılmaz, M. G. (2009). Görsel sanatlar eğitimi. In A. O. Alakuş & L. Mercin (Eds.), *Sanat eğitimi ve görsel sanatlar öğretimi* (ss. 13–18). Pegem Akademi.
- Yorulmaz, M. (2006). *İlköğretim 1. kademesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı düşünmeye ilişkin görüş ve uygulamalarının değerlendirilmesi* (Tez No. 187112) [Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Zeichner, K. M. (1993). *Educating teachers for cultural diversity*. National Center for Research on Teacher Learning, Michigan State University.

EKLER

EK-1. Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği

GONCA KIZILKAYA AND PETEK AŞKAR

Ek 1: Problem çözmeye yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği

Adınız-Soyadınız:

Cinsiyetiniz : Kız ()

Sınıfınız:

Erkek ()

Kardeş sayınız:

Ailenizin sosyo-ekonomik durumu:

Anne-baba eğitim düzeyi:

(İyi) (Orta) (Kötü)

1.dönem Görsel sanatlar karne notunuz:

En son aldığınız Görsel sanatlar uygulama sınav notunuz (100 üzerinden):

Bu ölçekte doğru ya da yanlış cevap söz konusu değildir. Her soru için size uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

	HER ZAMAN	ÇOĞU ZAMAN	BAZEN	NADİREN	HİÇBİR ZAMAN
1) Bir problemi çözemediğimde, neden çözemediğimi anlamak için kendime sorular sorarım.					
2) Problemi çözdükten sonra daha iyi bir çözüm yolu bulabilir miyim diye düşünürüm.					
3) Arkadaşlarımla çözüm yollarını sorgulayarak daha iyi bir yol bulmaya çalışırım.					
4) Çözüm yollarımı tekrar tekrar değerlendirip bir sonraki problemi daha iyi çözmeye çalışırım.					
5) Problem çözerken, hangi işlemi neden yaptığımı düşünerek yaparım.					
6) Bir problemi çözdüğümde, yaptığım işlemleri tekrar inceler, değerlendiririm.					
7) Problem çözerken, farklı çözüm yolları bulmak için kendime sorular sorarım.					
8) Problem çözerken, yaptığım işlemlerin nedenini düşünerek, bulduğum sonuçla ilişkisini kurmaya çalışırım.					
9) Bir problemi okuduğumda, çözüm için hangi bilgiye ihtiyacım olduğunu düşünürüm.					
10) Problemi çözüp sonucunu bulduktan sonra yaptığım işlemleri kontrol ederim.					
11) Bir problemi okuduğumda, daha önce çözdüğüm problemleri düşünerek benzerlik ve farklılıklarına göre aralarında ilişki kurarım.					
12) Problem çözerken, her işlemimi önceki ve sonraki adımlarımla düşünerek yaparım.					
13) Problemi okuduğumda verilen ve istenenleri belirlemek için kendime sorular sorarım.					
14) Problemi çözdükten sonra arkadaşlarımla çözümleri ile karşılaştırır, sonucumu değerlendiririm.					

EK-2. Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçek İzni

←

📅

⚠

🗑

✉

🕒

✍

📁

🗨

⋮

47 ileti dizisi

Düşünme Becerisi Ölçeği izin isteği. ➡

Gelen Kutusu x

Eren Demirbağa ... 23 Mar Cmt 04:43 (6 gün önce)

☆ 😊 ↩ ⋮

Alıcı: gonca.kizilkaya ▼

Sayın Gonca KIZILKAYA Hocam.

Yüksek lisans çalışmalarını yürüttüğüm Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı'nda, "GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN PROBLEM ÇÖZMEYE YÖNELİK YANSITICI DÜŞÜNME BECERİLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERLE İNCELENMESİ" başlıklı yüksek lisans tezi hazırlamaktayım. Bu tezde veri toplama aracı olarak sizlerin hazırlamış olduğunuz "Problem çözmeye yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği"ni izniniz olursa kullanmak istiyorum. İzin verirseniz inanın bizi çok mutlu edecektir.

Saygılarımla.

Eren DEMİRBAGA
Atatürk Üniversitesi
K.K.EĞT. Fak. Yüksek Lisans Öğrencisi

Gonca Kizilkaya 23 Mar Cmt 10:53 (6 gün önce)

☆ 😊 ↩ ⋮

Alıcı: ben ▼

Merhaba Eren bey/hanim;
Elbette kullanabilirsiniz.

Çalışmanızda başarılar ve kolaylıklar dilerim.

Prof. Dr. Gonca Kizilkaya Cumaoglu

◀

▶

36

EK-3. Etik Kurul İzni 1

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU
Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurul Başkanlığı
PROJE DEĞERLENDİRME FORMU

Projenin/Çalışmanın Adı: Danışmanlığını Prof.Dr. Muhammet Emin KAYSERİLİ'nin yürüttüğü yüksek lisans öğrencisi Eren DEMİRBAGA'nın "Görsel Sanatlar Dersinde Ortaokul Öğrencilerinin Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerilerinin Çeşitli Değişkenlerle İncelenmesi" isimli yüksek lisans tez çalışması ile ilgili Etik Kurul uygunluk onay belgesi talep edilmesi.

Gönderildiği Tarih: 30.10.2024

Teslim Tarihi: 30.10.2024

Değerlendirenin Adı Soyadı: **Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığı Adına**

Prof. Dr. Ufuk ŞİMŞEK
Etik Kurul Başkanı
e-imza

Bu Yüksek Lisans Tez uygundur: +

Gerekçe/Açıklama: Yapılacak çalışmada yaklaşım ve yöntemler dikkate alınarak, konu ile ilgili çalışmaların gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel açıdan herhangi bir sakınca bulunmamaktadır.

Bu Yüksek Lisans Tez uygun değildir: □

Gerekçe/Açıklama

EK-4. Etik Kurul İzni 2

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURUL BAŞKANLIĞI
Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurulu
ERZURUM

Toplantının Mahiyeti :Etik Kurul
Toplantının Tarihi : 30.10.2024
Toplantının Sayısı :09

Karar-29: Danışmanlığını Prof.Dr. Muhammet Emin KAYSERİLİ'nin yürüttüğü yüksek lisans öğrencisi Eren DEMİRBAGA'nın "Görsel Sanatlar Dersinde Ortaokul Öğrencilerinin Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerilerinin Çeşitli Değişkenlerle İncelenmesi" isimli yüksek lisans tez çalışması ile ilgili etik kurul onay belgesi talebi ile ilgili husus görüşüldü

Yapılan görüşmelerden sonra adı geçenin "Görsel Sanatlar Dersinde Ortaokul Öğrencilerinin Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerilerinin Çeşitli Değişkenlerle İncelenmesi" isimli tez çalışması ile ilgili çalışmaların gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel yönden sakınca bulunmadığına,

oy birliği ile karar verilmiştir.

(e-imza)
Prof. Dr. Ufuk ŞİMŞEK
Birim Etik Kurul Başkanı

(e-imza)
Prof.Dr. İhsan Sabri BALKAYA
Birim Etik Kurul Başkan Yardımcısı

(e-imza)
Prof. Dr. Betül ASLAN
Birim Etik Kurul Üyesi

(e-imza)
Prof.Dr. Muhsine BÖREKÇİ
Birim Etik Kurul Üyesi

(e-imza)
Prof.Dr. Mustafa CİHAN
Raportör

EK-5. Etik Kurul İzni 3

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU
Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurulu Karar Formu

KARAR BİLGİLERİ	Toplantı Sayısı: 09 Karar No: 29	Toplantı Tarihi: 30.10.2024
	Aşağıda bilgileri verilen yüksek lisans tez ile ilgili çalışmanın, etik ilkeler açısından değerlendirilmesi isteği ile ilgili husus görüşüldü. Yapılan görüşmelerden sonra; söz konusu yüksek lisans tez ile ilgili yapılacak çalışma için, araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak konuyla ilgili çalışmanın gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel yönden sakınca bulunmadığına, Etik Kurulu oy birliği ile karar vermiştir.	
ÇALIŞMA BİLGİLERİ	Proje Yürütücüsü: Eren DEMİRBAGA Çalışma Konusu: Görsel Sanatlar Dersinde Ortaokul Öğrencilerinin Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerilerinin Çeşitli Değişkenlerle İncelenmesi	

EĞİTİM BİLİMLERİ BİRİM ETİK KURULU		İMZA
Prof. Dr. Ufuk ŞİMŞEK	Etik Kurul Başkanı	e-imza
Prof.Dr. İhsan Sabri BALKAYA	Etik Kurul Başkan Yardımcısı	e-imza
Prof. Dr. Betül ASLAN	Etik Kurul Üyesi	e-imza
Prof. Dr.Muhsine BÖREKÇİ	Etik Kurul Üyesi	e-imza
Prof. Dr. Mustafa CİHAN	Etik Kurul Raportörü	e-imza

EK-6. Etik Kurul İzni 4

**MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINA BAĞLI HER TÜRLÜ TEŞKİLATTA GERÇEKLEŞTİRİLECEK
ARAŞTIRMA UYGULAMALARINA İLİŞKİN ARAŞTIRMA UYGULAMA İZNİ BAŞVURU
TAAHHÜTNAMESİ**

1. Araştırmam boyunca Anayasa/kanun/yönetmelikler ve yürürlükte olan diğer mevzuata uygun davranacağımı,
2. Araştırmayı yürüteceğim Millî Eğitim Bakanlığı teşkilatının kurallarına uyacağımı,
3. Araştırmam boyunca hiç kimseyi araştırmama/çalışmama katılmaya zorlamayacağımı,
4. Araştırmayı bana tahsis edilen mekân/sınıf ve zamanda gerçekleştireceğimi,
5. Araştırmanın olası fiziksel/ruhsal etkileri konusunda katılımcıları bilgilendireceğimi,
6. Araştırmam sırasında topladığım kişisel bilgileri 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Hakkındaki Kanun kapsamında koruyacağımı,
7. Katılımcılara ait her türlü kişisel bilgiyi, katılımcıların (katılımcılar reşit değil ise velilerin) yazılı izni veya mahkeme kararı olmadan hiçbir şahıs veya kurumla paylaşmayacağımı,
8. Katılımcıların (katılımcılar reşit değil ise velilerin) kişisel verilerinin onların izni olmadan kamuoyuna duyurmayacağımı,
9. Araştırmam için gerektiği kadar veri toplayacağımı,
10. Araştırmam sırasında öğrencilerin eğitim ve öğretiminin aksatılmamasına dikkat edeceğimi,
11. Araştırmam sırasında herhangi bir ticari faaliyette bulunmayacağımı,
12. Katılımcıları herhangi bir ürün/eser/tedaviye yönlendirmeyeceğimi,
13. Araştırma izin evraklarını okul yönetimine teslim edeceğimi,
14. Araştırma sırasında izni olan evrakları kullanacağımı,
15. Araştırma/Tıbbi araştırmalarda araştırmanın uygulama sırasında tıbbi etik kurul izni kurallarına uyacağımı,
16. Araştırma sırasında topladığım ses ve görüntü kayıtlarını güvenilir ortamlarda saklayacağımı ve araştırma sonrasında ifşa etmeyeceğimi,
17. Genelge hükümlerine aykırı davranmam ve herhangi bir yanlış ifade, beyan ve maddi gerçeği gizleme gibi durumlarda hukuki sorumlulukları yükleneyeceğimi,
18. İzin alınmış araştırmalarda insanlarla ilgili yapılacak anket, görüşme, gözlem, alan araştırması, uygulama ve incelemelerde sağlık, güvenlik, insan hakları, mevcut mevzuat hükümleri, hukukun genel ilkelerini ihlal etmeyeceğimi ve etik ilkelere uyacağımı,
19. Topladığım veriyi başka bir araştırmada ya da başka bir amaçla kullanmayacağımı,
20. Araştırmalarım sonucunda hazırladığım ürünleri (tez, makale, rapor, proje raporu vb.) araştırma uygulama izni bitiş tarihinden itibaren iki yıl içinde modüle yükleyeceğimi,

Kabul ve beyan ederim.

Araştırmanın Adı : "Görsel Sanatlar Dersinde Ortaokul Öğrencilerinin Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerilerinin Çeşitli Değişkenlerle İncelenmesi"

26.11.2024

İmza

Araştırmacının Ad Soyadı

Eren DEMİRBAĞA

EK-7. Etik Kurul Başvuru Formu 1

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ BÜNYESİNDE OLUŞTURULAN ETİK KURULLARA AİT BAŞVURU FORMU

Başvuru Tarihi: 25.10.2024

1. Araştırmanın Başlığı: Yansıtıcı düşünme becerilerinin Görsel Sanatlar dersinde ortaokul öğrencilerinin problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerilerinin çeşitli değişkenlerle incelenmesi.

2. Araştırma Verilerinin Toplanma Şekli:

- () Uzaktan (X) Yüz yüze
() Sadece ses kaydı (ses kayıt cihazı, bilgisayar, telefon vb.)
() Ses ve görüntü kaydı (bilgisayar, telefon vb.)
() Çevrimiçi formlarla
() Mail yoluyla
() Posta yoluyla
() Diğer (lütfen belirtiniz)

3. Sorumlu Araştırmacı: (Öğretim Elemanı, Öğretim üyesi, öğrenci vb.)

Adı Soyadı: Muhammet Emin KAYSERİLİ

Unvanı: Prof. Doktor

Telefon: [REDACTED]

E-Posta:

4. Diğer Araştırmacılar

Adı Soyadı: Eren DEMİRBAGA

Unvanı: Yüksek Lisans Öğrencisi

Telefon: [REDACTED]

E-Posta: [REDACTED]@gmail.com

5. Araştırmanın Yapılacağı Yer (sınıf, laboratuvar vb.):

5.6.7.8. Sınıf Ortaokul Sınıfları

6. Araştırmayı Destekleyecek Kuruluş (Varsa yazınız):

7. Araştırmanın Öngörülen Başlangıç ve Bitiş Tarihi:

18.11.2024 – 31.12.2024

EK-8. Etik Kurul Başvuru Formu 2

8. Araştırmanın Niteliği:

- ☐ Doktora Tezi
☒ Yüksek Lisans Tezi
☐ Bilimsel Makale
☐ Bireysel Araştırma Projesi
☐ Kurumsal Araştırma Projesi ise;
 ☐ BAPKO
 ☐ TÜBİTAK
 ☐ Avrupa Birliği Projesi
 ☐ Kalkınma Bakanlığı
 ☐ Diğer (lütfen belirtiniz)

9. Araştırmanın Türü:

- ☒ Tarama Çalışmaları (anket/ölçek vb. uygulamalar)
☐ Deneysel Çalışma
☐ Karma çalışma (tarama ve deneysel)
☐ Kitap, doküman inceleme, arşiv inceleme vb.
☐ Diğer (lütfen belirtiniz)

10. Başvuru Formu:

- ☐ Yeni Başvuru
☒ Tekrar Başvuru

11. Araştırmanın Özeti

Araştırmanın Problemi, "Görsel Sanatlar dersinde ortaokul öğrencilerinin problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerilerinin çeşitli değişkenlerle incelenmesi ? " şeklinde olacaktır. Araştırmanın problem durumuna bakılarak aşağıdaki alt problemlere cevap aranacaktır.

Öğrencilerin Uygulanan "Problem çözmeye yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği" uygulamasının ardında ortaya çıkan puanlara göre problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerilerinin çeşitli değişkenlerle etkisi ölçülecektir.

Deney Öncesinde ve Deney Sonrasında "Problem çözmeye yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği" testi ortalama puanları arasında belirli bir fark var mıdır?

12. Araştırmanın Temel Amacı ve Varsa Alt Amaçları:

Bu araştırmada Milli Eğitim Bakanlığı'nda kurum kültürünün gelişimini etkileyen unsurların belirlenmesi ve kurum kültürünün çalışanların mesleki gelişimlerini ve yaşadıkları şehre bağlılıklarını nasıl etkilediğini incelemek amaçlanmaktadır.

ÖZ GEÇMİŞ

Eren DEMİRBAGA, ilkokul, ortaokul ve liseyi Kars ili Merkez ilçesinde tamamladı. Lisans eğitimini Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Resim-iş Öğretmenliği bölümünde 2013 yılında tamamladı. 2014 yılında Kars G lahmet Aytemiz Güzel sanatlar Lisesinde Görsel Sanatlar  ğretmeni olarak göreve başladı. Bu görevine aynı okulda devam etmektedir.

